

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**КАФЕДРА СТРАХУВАННЯ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА РИЗИК-
МЕНЕДЖМЕНТУ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**«ТРАНСФОРМАЦІЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ
РОЗВИТКУ FINTECH»**

Студентки магістратури заочної
форми навчання,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»
освітньої програми «Фінансові інститути та
ризик-менеджмент»

Кушнір Анни Олександрівни

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор

Ткаченко Наталія Володимирівна

Засвідчую, що в цій дипломній

роботі немає запозичень із праць

інших авторів без відповідних посилань

Студентка _____

(підпис)

Робота допущена до захисту в Екзаменаційній комісії рішенням кафедри страхування, банківської справи та ризик-менеджменту від «19» травня 2023 р., протокол №13.

В.о. завідувача кафедри страхування,

банківської справи та ризик-менеджменту,

доктор економічних наук, доцент

Шолойко Антоніна Сергіївна

(підпис)

Київ-2023

АНОТАЦІЯ

Кушнір А.О. Трансформація ринку фінансових послуг в умовах розвитку FINTECH.

Кваліфікаційна магістерська робота за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – Кафедра страхування банківської справи та ризик-менеджменту, економічний факультет, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2023.

Сьогодні ринок фінансових послуг є доволі розвиненим і має деякі специфічні особливості. Він складається з різноманітних елементів, таких як банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, біржі та інші.

Дипломна робота присвячена впливу цифрових технологій на розвиток ринку фінансових послуг в Україні. Особлива увага приділена таким напрямкам цифровізації:

1. Інтернет-банкінг та мобільні додатки. Це дозволяє клієнтам здійснювати банківські операції з будь-якого місця, де є доступ до Інтернету, без необхідності відвідувати банківські відділення.
2. Електронні платіжні системи. Ці системи дозволяють клієнтам здійснювати безготівкові оплати за різноманітні товари та послуги через Інтернет.
3. Фінтех-компанії. Це стартапи, які використовують цифрові технології для надання різноманітних фінансових послуг, таких як кредитування, переказ коштів та інші.
4. Блокчейн технології. Блокчейн - це технологія, яка дозволяє створювати безпечні та надійні транзакції, зберігаючи інформацію у розподіленому децентралізованому реєстрі. Вона знаходить застосування в таких галузях, як криптовалюти та інвестиції.

У першому розділі роботи розкрито економічну сутність ринку фінансових послуг, з'ясувано значення FINTECH для розвитку ринку фінансових послуг та узагальнено світовий досвід запровадження FINTECH на ринку фінансових послуг. У другому розділі визначено тенденції розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг під впливом FINTECH, охарактеризовано співпрацю FINTECH-компаній і суб'єктів ринку фінансових послуг України та запропоновано теоретичну модель для оцінки впливу FINTECH на трансформацію ринку фінансових послуг. У третьому розділі розглянуто трансформаційні процеси на ринку фінансових послуг з урахуванням сучасних викликів та надано рекомендації щодо впровадження інновацій для стимулювання розвитку ринку фінансових послуг. Висновки та рекомендації, наведені в роботі, можуть бути корисними для фінансових установ, регуляторів та інших зацікавлених сторін, які мають бажання розуміти інноваційні технології та їх вплив на фінансовий сектор. Крім того, дослідження може бути корисним для майбутніх підприємців у галузі FINTECH, які можуть знайти в ньому ідеї для нових продуктів та послуг.

Дослідження містить 78 сторінок, 9 таблиць, 13 рисунків, список літератури зі 45 найменувань.

Ключові слова: ринок фінансових послуг, фінансові технології, інновації, електронні платежі, криптовалюти, блокчейн, інтернет-банкінг, діджиталізація, стратегія, платіжна система.

Список публікацій магістра:

1. Тези на тему: «Трансформація ринку фінансових послуг в умовах розвитку FINTECH». Публікація у Міжнародному електронному науково-практичному журналі «WayScience» на II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Recent Trends in Science» на сторінці 189.

ABSTRACT

Kushnir A.O. Transformation of the financial services market in the context of FINTECH development.

Master's thesis in specialty 072 Finance, Banking and Insurance. - Department of Insurance, Banking and Risk Management, Faculty of Economics, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, 2023.

Today, the financial services market is highly developed and has certain specific characteristics. It consists of various elements such as banks, insurance companies, investment funds, exchanges, and others. The thesis is dedicated to the impact of digital technologies on the development of the financial services market in Ukraine. Special attention is given to the following directions of digitization:

1. Internet banking and mobile applications, enabling customers to conduct banking operations from anywhere with internet access, without the need to visit bank branches.
2. Electronic payment systems, allowing customers to make cashless payments for various goods and services through the internet.
3. Fintech companies, which are startups utilizing digital technologies to provide various financial services such as lending, fund transfers, and more.
4. Blockchain technologies, a technology that enables secure and reliable transactions by storing information in a distributed decentralized ledger. It finds applications in areas such as cryptocurrencies and investments.

The first chapter of the thesis reveals the economic essence of the financial services market, explores the significance of FINTECH for its development, and summarizes the global experience of implementing FINTECH in the financial services market. The second chapter identifies the trends in the domestic financial services market under the influence of FINTECH, describes the collaboration between FINTECH companies and market participants in Ukraine, and proposes a theoretical model for assessing the impact of FINTECH on the transformation of the financial services market. The third chapter examines transformational processes in the financial services market considering current challenges and provides recommendations for the implementation of innovations to stimulate the development of the financial services market. The conclusions and recommendations presented in the thesis can be beneficial for financial institutions, regulators, and other stakeholders who seek to understand innovative technologies and their impact on the financial sector. Additionally, the research can be valuable for future entrepreneurs in the field of FINTECH, providing them with ideas for new products and services.

The research consists of 78 pages, 9 tables, 13 figures, and a reference list comprising 45 sources.

Keywords: financial services market, financial technologies, innovations, electronic payments, cryptocurrencies, blockchain, internet banking, digitization, strategy, payment system.

List of the author's publications:

1. Abstract on the topic: "Transformation of the Financial Services Market in the Development of FINTECH." Publication in the International Electronic Scientific-Practical Journal "WayScience" at the II International Scientific-Practical Internet Conference "Recent Trends in Science," page 189.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ РОЗВИТКУ FİNTECH	6
1.1. Економічна сутність ринку фінансових послуг та представлення видового розмаїття послуг на ньому.....	6
1.2. Значення FİNTECH для розвитку ринку фінансових послуг.....	15
1.3. Світовий досвід запровадження FİNTECH на ринку фінансових послуг.....	22
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ РОЗВИТКУ FİNTECH.....	27
2.1. Тенденції розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг під впливом FİNTECH.....	27
2.2. Співпраця FİNTECH-компаній і суб'єктів ринку фінансових послуг України.....	35
2.3. Оцінка впливу FİNTECH на трансформацію ринку фінансових послуг.....	52
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ РОЗВИТКУ FİNTECH.....	57
3.1. Трансформаційні процеси на ринку фінансових послуг з урахуванням сучасних викликів.....	57
3.2. Рекомендації щодо впровадження інновацій для стимулювання розвитку ринку фінансових послуг.....	64
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79

ВСТУП

FINTECH є однією із галузей, що найбільш швидко розвивається в світі, впливаючи на багато сфер життя, в тому числі й на ринок фінансових послуг. Дослідження вказаних питань дозволяє виявити як саме змінюється ринок фінансових послуг останнім часом під впливом розвитку FINTECH, які технології використовуються в цій галузі, та як вони впливають на споживачів фінансових послуг, фінансові установи та регуляторів.

До прикладу, фінтех-компанії все більше використовують біометричні технології для аутентифікації користувачів та запобігання шахрайству. Однак, є питання щодо збору та зберігання біометричних даних, які потребують подальшого дослідження. Блокчейн є однією з ключових технологій, яка використовується в фінтех-секторі, проте, дослідження того, як вона може бути використана для покращення процесів у різних сегментах фінансової галузі (наприклад, управління активами, міжнародні платежі тощо), може бути важливим для розвитку ринку фінансових послуг.

Багато вітчизняних та зарубіжних вчених займались вивченням даної теми. У роботі проаналізовано праці О.А.Деревко, Л. Г. Кльоби, Н. М. Добош, О. П. Сороки, П. Щуфеля, А. Мазаракі, С. Волосович та інших. Галузь фінтех є досить широкою та швидко розвивається, тому є кілька аспектів, які можуть бути недостатньо вивчені або потребують подальшого дослідження. Зокрема є такі питання, як нові ризики, які виникають внаслідок розвитку нових технологій; поява нових компаній і послуг, що породжує конкуренцію; недосконале регулювання ринку та інші. Саме це зумовлює необхідність подальшого вивчення обраної теми.

Метою роботи є поглиблення теоретичних засад та узагальнення прикладних аспектів функціонування ринку фінансових послуг і визначення на цій основі стратегічних напрямів його трансформації в умовах розвитку FINTECH.

Поставлена мета визначила необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити економічну сутність ринку фінансових послуг;
- з'ясувати значення FINTECH для розвитку ринку фінансових послуг;
- узагальнити світовий досвід запровадження FINTECH на ринку фінансових послуг;
- визначити тенденції розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг під впливом FINTECH;
- охарактеризувати співпрацю FINTECH-компаній і суб'єктів ринку фінансових послуг України;
- оцінити вплив FINTECH на трансформацію ринку фінансових послуг;
- охарактеризувати трансформаційні процеси на ринку фінансових послуг з урахуванням сучасних викликів;
- надати рекомендації щодо впровадження інновацій для стимулювання розвитку ринку фінансових послуг.

Об'єктом дослідження є процеси трансформації ринку фінансових послуг в умовах розвитку FINTECH.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти трансформації ринку фінансових послуг в умовах розвитку FINTECH в Україні.

Для дослідження було використано наступні методи: метод аналізу та синтезу застосовано для розкриття сутності ринку фінансових послуг та з'ясування значення FINTECH для розвитку ринку фінансових послуг; аналіз наукової літератури та документів для узагальнення світового досвіду запровадження FINTECH на ринку фінансових послуг; історичний метод для визначення тенденції розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг під впливом FINTECH; фінансовий аналіз підприємства та спостереження за діяльністю фінтех-компаній та їх взаємодією з клієнтами та регуляторами для того, щоб охарактеризувати співпрацю FINTECH-компаній і суб'єктів ринку фінансових послуг України та для того, щоб оцінити вплив FINTECH на трансформацію

ринку фінансових послуг; методи моніторингу – вивчення новин, публікацій, інтерв'ю та інших джерел інформації про фінтех-індустрію для того щоб охарактеризувати трансформаційні процеси на ринку фінансових послуг з урахуванням сучасних викликів та надати рекомендації щодо впровадження інновацій для стимулювання розвитку ринку фінансових послуг.

Інформаційною базою для дослідження стали наукові статті, посібники, монографії, аналітичні звіти, Інтернет-ресурси, статистичні дані, нормативно-правові акти.

Основні результати роботи пройшли апробацію на II Міжнародній науково-практичній конференції «Recent Trends in Science» (м. Київ, 2023).

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок. У роботі міститься 13 рисунків, 9 таблиць. Список використаних джерел складається із 45 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ РОЗВИТКУ FINTECH

1.1. Економічна сутність ринку фінансових послуг та представлення видового розмаїття послуг на ньому

Ринок фінансових послуг відіграє важливу роль у структурі фінансового ринку. У його межах відбуваються такі процеси, як обмін грошима, надання позик та кредитів, відбувається мобілізація капіталів. Проте головним елементом його є фінансові послуги – саме завдяки ним відбувається перехід грошових коштів від власників до позичальників.

Функціонування фінансового ринку ґрунтується на невідповідності між потребами у грошових ресурсах та доступними джерелами для їх задоволення. Розподіл фінансових ресурсів здійснюється в рамках ринку фінансових послуг на конкурентній основі. Це спрямовує інвестиційні потоки у найвигідніші та найпривабливіші галузі, внаслідок чого відбувається сприяння для економічного зростання економіки.

Варто зазначити, що поняття «ринку» є доволі складним та комплексним, визначення якого постійно змінюється та розширюється за умов поглиблення поділу праці, розвитку виробництва та обміну.

Протягом довгого періоду часу в економічній літературі фігурувала лише категорія «фінансового ринку», проте його розвиток, зміна форм грошового капіталу стимулювало появу окремих видів діяльності, що направлені на обслуговування такого капіталу, внаслідок чого і сформувались нові поняття як «ринок фінансових послуг» та «фінансова послуга».

Відповідно до чинного законодавства, а саме Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», поняття ринків фінансових послуг визначається як «сфера діяльності учасників ринків фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг. До ринків фінансових послуг належать професійні послуги на ринках банківських послуг, страхових послуг, інвестиційних послуг, операцій з цінними паперами та інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів» [9].

Тож, ринок фінансових послуг – це сукупність економічних взаємовідносин щодо купівлі, продажу, розподілу, а також перерозподілу активів між секторами економіки.

Ринок фінансових послуг є елементом фінансового ринку та відіграє чималу роль у його структурі. Тут здійснюється обмін грошовими коштами, надаються кредитні ресурси, відбувається мобілізація капіталів. Звичайно, що основне значення тут надається фінансовим послугам.

Пропонуємо детальніше розглянути взаємозв'язок фінансового ринку та ринку фінансових послуг. На Рис. 1.1 подано ілюстрацію того як в економіці здійснюються процеси за допомогою механізму фінансового ринку та послуг.

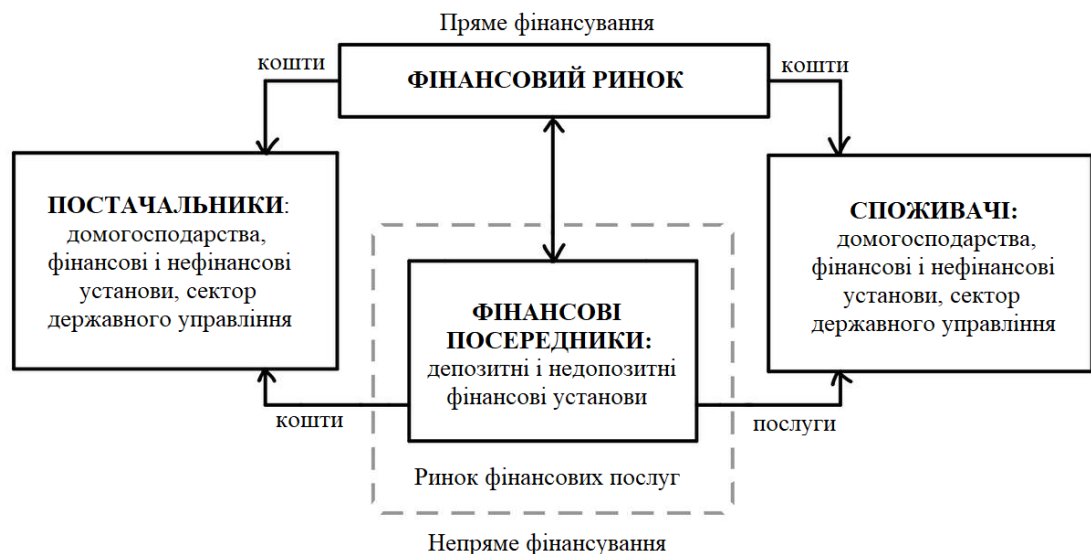

Рис. 1.1. Організація фінансових процесів за допомогою механізму фінансового ринку та фінансових послуг [10, с. 18]

Відповідно до наведеної ілюстрації, ринок фінансових послуг є складовою фінансового ринку та включає в себе діяльність фінансових посередників – депозитних та недепозитних фінансових установ, які мають на меті нагромаджувати, управляти, розподіляти та перерозподіляти фінансові ресурси за рахунок виробництва фінансових послуг.

Пряме фінансування передбачає вільний рух фінансових ресурсів від постачальників (власників) до клієнтів (споживачів) за допомогою механізму діяльності фінансового ринку, застосування його інструментарію. Непряме фінансування означає, що кошти рухаються через фінансових посередників, які є учасниками ринку фінансових послуг.

Учасниками ринку фінансових послуг є ті установи, які отримали право на надання фінансових послуг в межах країни; особи, що надають послуги посередників; об'єднання фінансових установ, які включені до реєстру саморегулювальних організацій; споживачі фінансових послуг та держава [34].

Держава як головний суб'єкт ринку фінансових послуг забезпечує функції регулювання, зокрема встановлення стандартів діяльності суб'єктів ринку, визначення правил здійснення фінансових операцій, забезпечення нагляду та контролю за діяльністю професійних учасників ринку. Починаючи із 01.07.2020 Національний Банк України взяв на себе повноваження щодо здійснення регулювання ринків небанківських послуг.

Саморегулювальна організація – це група фінансових установ, ціллю якої є захист інтересів своїх учасників, якій відповідні національні органи делегують повноваження щодо розвитку та регулювання ринку фінансових послуг, розробки правил поведінки на ньому, а також здійснення сертифікації спеціалістів ринку фінансових послуг [10].

Розглянемо класифікацію суб'єктів ринку фінансових послуг в залежності від певних ознак у Таблиці 1.1.

Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг

№	Ознаки класифікації	Суб'єкти ринку
1	Залежно від ролі, яку виконують на ринку	<ul style="list-style-type: none"> • offerenti • споживачі
2	За формою господарювання	<ul style="list-style-type: none"> • господарюючі суб'єкти • домашні господарства • держава • місцеві органи влади
3	За функціями учасників	<ul style="list-style-type: none"> • емітенти • інвестори • інституційні інвестори • індивідуальні інвестори • фінансові посередники • інститути інфраструктури ринку
4	Залежно від видів та особливостей надання фінансових послуг	<ul style="list-style-type: none"> • кредитори • страховики • торговці цінними паперами • зберігачі цінних паперів • депозитарії ті інші
5	Залежно від виду фінансової установи	<ul style="list-style-type: none"> • банки; • ломбарди, кредитні спілки; • торговці цінними паперами, брокерські контори; • страхові компанії; • лізингові компанії; • недержавні пенсійні фонди; • інші
6	Залежно від приналежності до певної країни	<ul style="list-style-type: none"> • внутрішні • зовнішні

Джерело: складено автором на основі [11, с. 35-38]

Кожного дня чітко відображається роль ринку фінансових послуг в економічному розвитку країни. Насамперед, цю роль формують основні гравці ринку фінансових послуг, а саме offerenti та споживачі.

Offerent – це особа, яка професійно займається наданням фінансових послуг. Це насамперед фінансові установи, а також можуть бути юридичні та фізичні особи – комерційні структури, яким надано право забезпечувати надання певних видів фінансових послуг [11, с. 38].

Споживачами фінансових послуг є фізичні, юридичні особи та державні органи, які користуються послугами фінансових посередників для здійснення своїх інтересів. Фінансові установи можуть виступати споживачами фінансових послуг, за умови, що інші професійні учасники ринку здійснюють фінансові операції в їх інтересах [11, с. 38].

Якщо узагальнити всі класифікації суб'єктів ринку фінансових послуг, охоплені нашою таблицею, то можна виокремити з них основні категорії, які подано на Рис.1.2.

Рис. 1.2. Основні категорії суб'єктів ринку фінансових послуг [11, с. 35-38]

Рисунок 1.3. демонструє хто може виступати в ролі покупця на ринку.

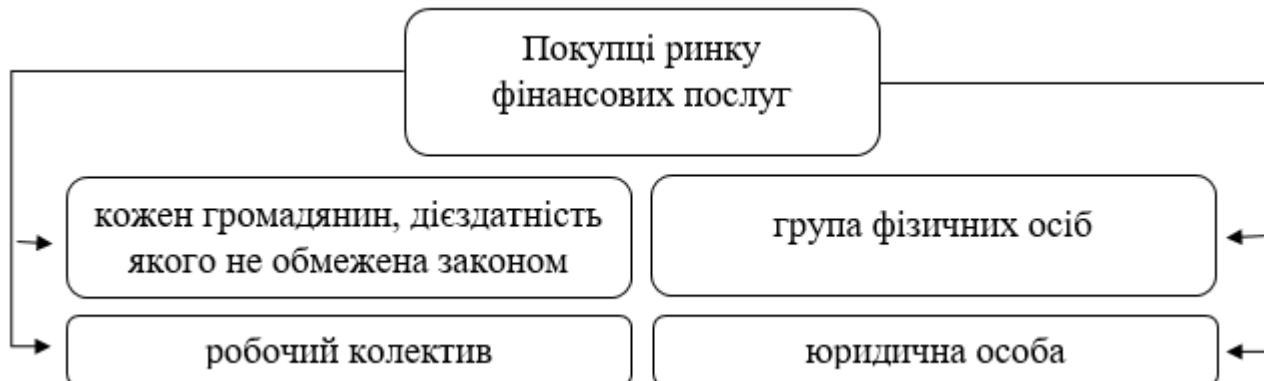

Рис. 1.3. Покупці фінансових послуг на ринку [11, с. 35-38]

Основними функціями учасників ринку фінансових послуг є:

1. Придбання активів та конвертація їх в інші фінансові активи, що відповідають певним умовам клієнтів;
2. Торгівля фінансовими активами за власний рахунок та від імені клієнтів;

3. Сприяння утворенню нових фінансових активів та розміщенню їх на ринку;
4. Управління фінансовими активами інших учасників ринку та ін.

Тож, основною функцією даного ринку є перетворення «неробочих» коштів у позикові. Зазначені вище інші функції ринку відображають специфічну форму організації суб'єктами ринку потоків фінансових ресурсів через фінансово-кредитний механізм. Рушійною силою цього механізму є фінансові послуги, що надаються різними фінансовими установами.

Якщо розглядати безпосередньо функції ринків фінансових послуг, то ними є [16, 124]:

- мобілізація тимчасово вільного капіталу;
- розподіл вільного капіталу серед багатьох споживачів, які його потребують;
- визначення найбільш ефективного використання капіталу у сфері інвестування;
- здійснення кваліфікованого посередництва між покупцями та продавцями фінансових послуг;
- створення умов для мінімізації фінансових і комерційних ризиків;
- прискорення обороту капіталу, тобто пришвидшення та активізація економічних процесів.

Збільшення доступу населення до фінансових послуг, а також залучення нових клієнтів до послуг ринку є ключовою ціллю для подальшого розвитку ринку фінансових послуг.

Перейдемо до основних етапів становлення ринку фінансових послуг в Україні. Його розвиток налічує п'ять основних етапів [13, с. 11-12].

1-й етап – 1991 – 1992 роки. Характеризується активним створенням малих підприємств. НБУ розпочав перереєстрацію українських комерційних банків,

раніше зареєстрованих Держбанком СРСР. Закон України «Про цінні папери і фондову біржу» започаткував створення українського фондового ринку.

2-й етап – 1992 – 1993 роки. Для другої фази характерними була гіперінфляція, глибока економічна та фінансова кризи, порушення та нестабільність в нормативно-правовому регулюванні, а також масова поява невеликих банків.

3-й етап – 1994 – 1996 роки. Ознаками третього етапу є зміни у кон'юктурі фінансового ринку; наявність великої кількості державних інституцій, що регулюють формування внутрішнього ринку; відсутність якісних фінансових послуг; зростання кількості страхових компаній.

4-й етап – 1996 – 2000 роки. В рамках четвертої фази було введено в обіг національну валюту – гривню; відбулося зниження рівня інфляції; впроваджено національну платіжну систему з використанням нових платіжних інструментів.

5-й етап – 2000 – сьогодні. П'ятий етап характеризується затвердженням нормативно-правової бази щодо регулювання ринку фінансових послуг. Під час нього проведено перереєстрацію та запроваджено процес ліцензування для всіх учасників ринку.

Об'єктом на ринку фінансових послуг є безпосередньо фінансові послуги. Їх надання забезпечує стримування інфляційних процесів в країні, стабілізує її фінансовий стан та є передумовою для покращення рівня матеріального стану населення. Цей інструмент перетворює фінансовий ринок в економічний важіль, який має вплив на регулювання економіки [35].

Для більш глибокого вивчення ринку фінансових послуг пропонуємо розглянути його структуру, яка подана на Рис.1.4.

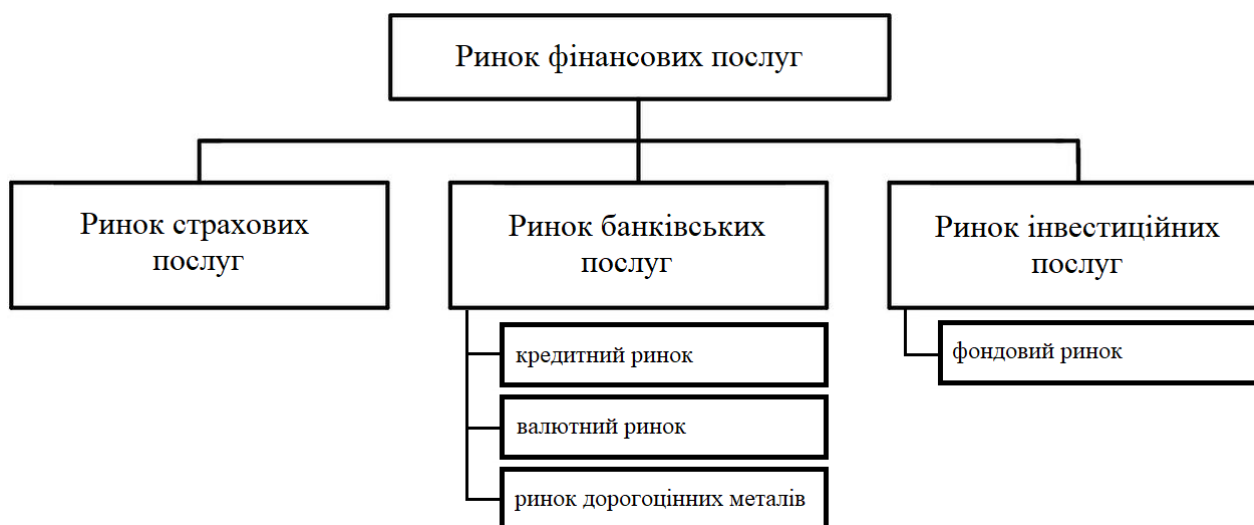

Рис. 1.4. Структура ринку фінансових послуг [12, с. 73]

Відповідно до Рис. 1.4. видно, що ринок фінансових послуг включає в себе три основні сегменти: ринок страхових, банківських та інвестиційних послуг. У свою чергу, ринок банківських послуг включає кредитний, валютний та ринок дорогоцінних металів, а інвестиційних – фондовий ринок. Варто зазначити, що найвагомішим елементом у структурі досліджуваного ринку є ринок банківських послуг, адже банківські установи є основними фінансовими посередниками та пропонують великий перелік послуг.

Беручи до уваги вищенаведене визначення поняття «ринок фінансових послуг», зробимо аналіз безпосередньо поняття «фінансова послуга», а також розглянемо його класифікацію.

Відповідно до статті першої Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», фінансова послуга – це операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, для отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів [9].

Бондаренко Є. П. вкладає в дане поняття проведення операцій з фінансовими активами (валютою, депозитами, кредитами, цінними паперами,

деривативами) в інтересах споживачів та задовольняючи їх потреби, зберігаючи реальну вартість фінансового активу та отримання прибутку [14].

Ю. Коваленко вважає, що фінансову послугу необхідно розглядати як операцію з фінансовими активами на банківському, страховому та інвестиційному ринку, що здійснюються інституційними одиницями фінансового сектору в інтересах третіх осіб за рахунок власних або залучених фінансових активів, з метою отримання доходу або збереження реальної вартості фінансових активів [15, 166].

Проаналізувавши роботи науковців, можна стверджувати, що характерними особливостями фінансових послуг є:

- а) Проведення операцій з фінансовими активами у випадку надання фінансової послуги;
- б) Може надаватись фінансовими установами, або ж, у випадках, передбачених законом, фізичними особами, які займаються підприємництвом.

Фінансовими вважаються такі послуги, що подані на Рис. 1.5.

Економісти вважають, що зазначені класифікації фінпослуг потребують вдосконалення. Це пояснюється постійними змінами на ринку фінансових послуг та його стрімким розвитком.

О.А.Деревко стверджує, що для того, щоб оптимізувати роботу ринку фінансових послуг потрібно: внести зміни до чинного законодавства, яке здійснює регулювання ринку фінансових послуг, створити конкурентоспроможний ринок фінансових послуг усередині країни, покращити інфраструктуру ринку, утворити сприятливе податкове середовище для збільшення притоку інвестицій, краще поінформувати про стан на ринку його потенційних учасників, заохочення суб'єктів ринку до співпраці, розвиток інститутів спільного інвестування [17, 79].

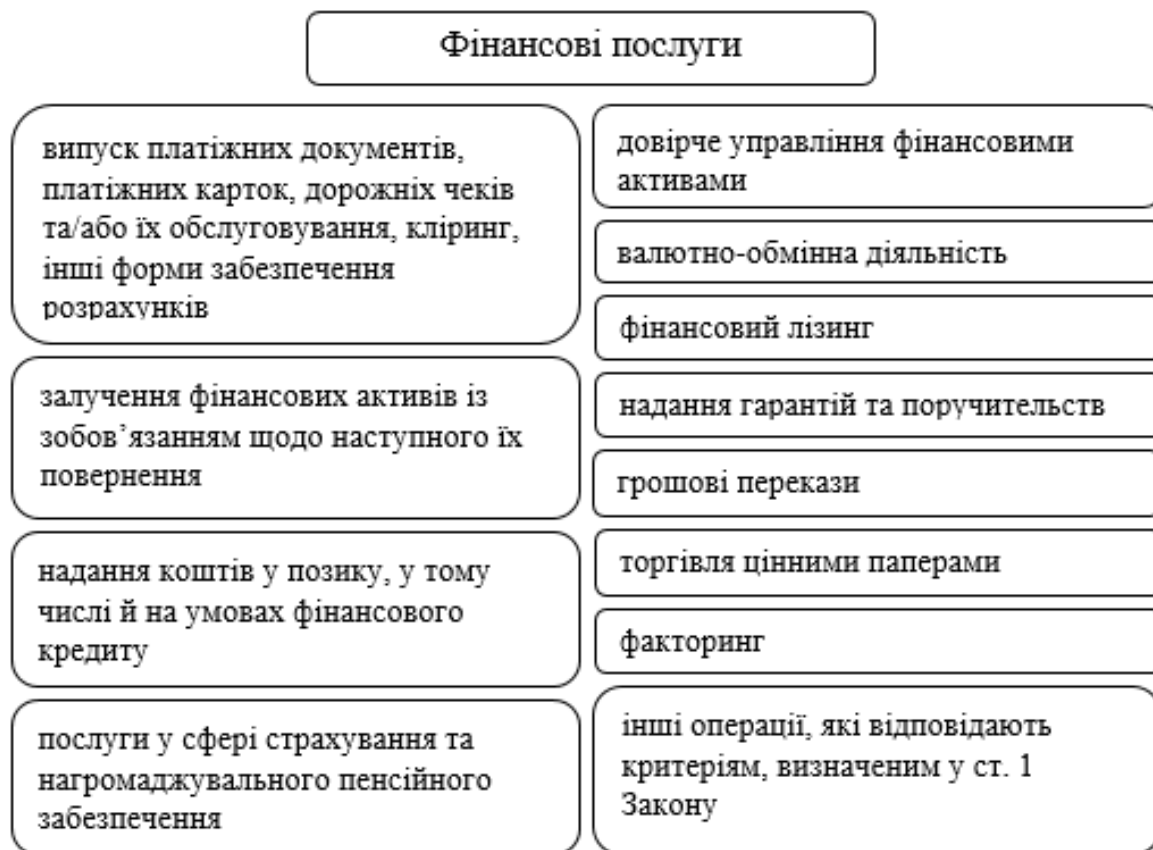

Рис. 1.5. Види фінансових послуг [9]

Запровадження даних пунктів є запорукою для того, щоб було сформовано надійний фундамент для зростання конкурентоспроможності та ефективності ринку фінансових послуг, який залучатиме фінансові ресурси для розвитку та зростання національної економіки. У такому випадку, ринок відіграватиме доволі важливу роль у забезпеченні економічного розвитку України.

1.2. Значення FINTECH для розвитку ринку фінансових послуг

За останні кілька десятиліть фінансова система зазнала серйозних змін внаслідок реальних економічних тенденцій, технологічного прогресу, глобалізації, зміни регулятивних парадигм і світової фінансової кризи. У процесі розвитку фінансового ринку, розширення спектру фінансових послуг, удосконалення

фінансових інновацій відбуваються кардинальні зміни у традиційних моделях ведення бізнесу. У результаті, відбувається перехід деяких видів фінансових послуг до цифровізації, що призводить до появи нових продуктів та сервісів. Послуги в рамках цифрової площини надають фінтех-компанії. Вони пропонують споживачам користуватись фінансовими послугами онлайн без потреби у залученні будь-яких інших фінансових посередників.

Інновації, пов'язані із впровадженням інтернет-банкінгу, оплат в Інтернеті, онлайн кредитування та інвестування стимулювали зміну формату надання послуг в загальному, а також полегшили спілкування між покупцями таких послуг та тими, хто їх надає. У загальному розумінні такі послуги являють собою фінансові технології. Поняття фінансових технологій є доволі широким і різними науковцями визначається по-різному, тому розглянемо кілька тлумачень даного терміну у Таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Визначення поняття фінансових технологій (FINTECH)

Автор (джерело)	Визначення
Л. Г. Кльоба, Н. М. Добощ, О. П. Сорока [1, с. 4]	Фінтех (фінансові технології) — це технології, що використовуються для того, щоб допомогти компаніям керувати фінансовими аспектами свого бізнесу, включаючи нові програми, процеси та бізнес-моделі. Фінтех є основою для всіх онлайн-транзакцій.
Рада з фінансової Стабільності [2]	FinTech – це забезпечені технологіями інновації у фінансових послугах, які можуть спричинити появу нових бізнес-моделей, додатків, процесів чи продуктів, що мають суттєвий вплив на надання фінансових послуг.
Семенов А., Цирулик С. [3]	Це послуги, що надаються технологічними компаніями за допомогою спеціального програмного забезпечення та зосереджені на задоволенні фінансових потреб клієнтів, пропонуючи зручні, автоматичні та прозорі онлайн продукти порівняно з класичними фінансовими послугами.
П. Шуфель [4]	Це нова фінансова галузь, що застосовує технології для поліпшення фінансової діяльності
Паперник С.М. [5]	Це галузь, що складається із технологій для банківських, корпоративних фінансів, ринків капіталу, фінансової аналітики, платежі й управління особистими фінансами, що окрім того включає в себе приватні інвестиції та приватні венчурні інвестиції

Джерело: складено автором на основі [1-5]

Отже, провівши аналіз визначень експертів, можна зробити висновок, що фінтех – це певна сукупність нових технологій, за використання яких споживачі фінансових продуктів та послуг отримують їх та здійснюють фінансові операції онлайн, тобто дистанційно за допомогою мобільних додатків або інших програмних застосунків. Такі технології є швидкими, безпечними та автоматизованими, не потребують прямої участі представників фінансових установ. Ця галузь включає в себе як традиційні учасники фінансового ринку, так і фінтех-компанії. Отже, фінтех формує нову галузь, яка складається із різного роду технологій в рамках фінансової сфери.

Поява фінансових технологій була поступовою і мала прояви ще за часів світової кризи 2008 року. Основними причинами, які вплинули на розвиток фінтех індустрії стали:

1. Широке поширення Інтернету, доступ до нього з будь-якого місця та в будь-який час.
2. Набуття популярності та прискорений розвиток ринку смартфонів, поява різноманітних мобільних додатків.
3. Швидкий розвиток соціальних мереж, що сприяло появі нових послуг (наприклад P2P перекази).
4. Зростання трудової міграції, внаслідок чого збільшення грошових переказів, в тому числі в різних валютах.
5. Пошук альтернативних джерел фінансування діяльності малим та середнім бізнесом.
6. Поява попиту на нові напрямки інвестування приватними інвесторами.
7. Запровадження інноваційних продуктів та фінансових послуг компаніями «Великої п'ятірки», що підвищило стандарти щодо швидкості, зручності та якості послуг для споживачів.
8. Світова економічна криза 2008 року, наслідки якої посилили недовіру населення до класичних фінансових продуктів та послуг.

9. Усвідомлення споживачами переваг від користування послугами фінтех компаній:

- Зниження рівня витрат для всіх учасників ринку;
- Швидка обробка операцій;
- Відсутність обмежень щодо територіального розташування споживача та компанії;
- Високий рівень прозорості на ринку;
- Більший спектр послуг.

10. Масштабування онлайн-торгівлі, яка спричинила появу нових послуг та компаній. Це стимулює платіжні сервіси до розширення. Розвиток успішних компаній у галузі також стимулює підприємців, що спричиняє підвищення якості наданих послуг та продуктів конкурентами.

У результаті цих факторів запровадження нових фінансових технологій надало можливість компаніям створювати зручні фінансові послуги для своїх клієнтів.

Враховуючи той факт, що зростання FinTech-індустрії почало стрімко відбуватись лише після настання світової кризи у 2008 році, то пропонуємо розглянути повністю всі етапи її розвитку [6, с. 9-10; 11, с.202]:

1. До 1987 року інформаційні технології, які використовувалися у фінансовій галузі, в основному базувалися на аналоговій передачі даних.
2. 1987–2008 рр., коли різноманітні технологічні інновації були запроваджені та фінансовані переважно лише існуючими лідерами у фінансовому секторі.
3. 2008 – 2013 рр., посткризові проблеми регулювання та балансу фінансових установ перемістили увагу населення від розширення та зростання до виживання внаслідок кризи. Це сприяло появі численних стартапів, які пропонували рішення, що виходили за межі досяжності традиційних фінансових установ, переважно банків.

4. Починаючи з 2013 року обсяг інвестицій у фінтех стрімко зростає, у 2015 році вони зросли на 65%. Це певною мірою відбулося внаслідок змін європейського законодавства щодо регулювання галузі – директиви “The Directive Payment Services II” (PSD2), які зобов’язують банки відкривати їх програмний софт (API) довірчій третій стороні, якщо споживач дає на те свою згоду. На практиці це означає, що онлайн платформи в таких випадках можуть використовувати персональні банківські дані, створюючи нові фінансові продукти і сервіси [7].

Загалом, можна виділити шість основних напрямків послуг, у яких сьогодні активно застосовують фінансові технології.

- a) Кредитування та страхування. Сьогодні широкого поширення набувають послуги крауфандингу (колективного фінансування) в Інтернеті. Сюди ж відносять і онлайн кредитування фізичних осіб. Рішення про видачі таких позик приймають на основі прописаних автоматичних алгоритмів. Аналогічні процедури і створені для онлайн страхування.
- b) Платіжні послуги. У результаті розвитку інтернет-банкінгу відпадає необхідність у зверненні до відділення банку для проведення великої кількості процедур. Наприклад, проведення онлайн платежів, переказ коштів, перевірка балансу, зняття коштів в банкоматі без картки. Окрім того, швидкість таких онлайн-операцій є в рази швидшою і в більшості випадків дешевшою [36].
- c) Інвестиційний менеджмент. Розвиток фінтеху стимулював появу нових торгових платформ, персоналізованих фінансових консультантів. Особливо привабливим є інвестування венчурного капіталу. Хоч і інвестиційний клімат останніми роками є не найсприятливішим, існує багато регуляторних обмежень щодо виходу нових стартапів, проте незважаючи на це, щороку з’являються нові успішні проекти. Окрім того, така технологія може

автоматизувати процес інвестування та процес прийняття рішень шляхом використання предиктивного аналізу великих даних.

- d) Особисті фінанси. Створення нових мобільних додатків допомагає полегшити управління особистими фінансами, контролювати власні витрати, планувати, заощаджувати та навіть економити.
- e) Валюта. Оплата закордоном набирає все більших оборотів, особливо в сьогоdnішніх умовах. Раніше можливість обміну валют була лише в традиційному вигляді – через фінансового посередника. Зараз же завдяки розвитку технологій є змога обмінювати валюту між користувачами лише за наявності доступу до Інтернету.
- f) Блокчейн. Це певною мірою реєстр, який має на меті відстеження операцій з цифровими активами. Такими активами можна вважати нерухомість, земельні ділянки, гроші або ж інші нематеріальні блага, як от авторські права чи патенти. Дана технологія зменшує ризики і витрати, пришвидшує обробку платежів не залежно від їх обсягів для учасників ринку.

Таким чином, Fintech відкриває величезні можливості для всіх учасників фінансового сектора. Його перевагами є [8]:

- зниження витрат і підвищення економічної ефективності,
- платежі в режимі реального часу,
- збільшення швидкості роботи та зменшення впливу людського фактору за рахунок автоматизації,
- ширший вибір послуг,
- розширені канали фінансування для фізичних осіб та малого і середнього бізнесу,
- зручність отримання послуг поза відділеннями банку і не зважаючи на їх графік роботи.

Тож, на сьогоднішній день, ринок фінансових послуг є доволі розвиненим і має деякі специфічні особливості. Він складається з різноманітних елементів, таких як банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, біржі та інші.

Банківський сектор є найбільш розвиненим і складається з багатьох вітчизняних та іноземних банків. Найбільші з них володіють значними активами та мережами філій та відділень по всій країні. У зв'язку зі зростанням конкуренції та сприянням інновацій в секторі, банки активно впроваджують цифрові технології та розширюють свої послуги.

Цифрові технології дозволяють банкам та іншим установам знизити витрати на обслуговування клієнтів, прискорити обробку документів та операцій, підвищити рівень безпеки та надійності фінансових операцій. Однак, зростання використання цифрових технологій може також призвести до збільшення ризиків щодо кібератак та крадіжки особистих даних клієнтів. Щоб уникнути цього, банки мають забезпечувати безпеку клієнтської інформації, використовуючи сучасні технології та захист від кібератак; використовувати двофакторну автентифікацію та інші засоби захисту для переконання в тому, що тільки законний користувач отримує доступ до свого банківського облікового запису; використовувати шифрування даних та інші технічні засоби захисту для збереження конфіденційності та цілісності даних; проводити регулярні перевірки для усунення потенційних вразливостей своєї інформаційної системи.

Проведення додаткових досліджень ринку фінансових послуг може бути корисним для виявлення нових трендів та вирішення різних проблем у цій галузі. Деякі з можливих причин для проведення досліджень включають:

1. Розуміння потреб клієнтів, адже розуміння їх потреб та очікувань допоможе фінансовим установам забезпечити краще обслуговування своїх клієнтів.
2. Виявлення нових можливостей.
3. Аналіз конкурентної ситуації, щоб зрозуміти, як їх конкуренти діють на ринку та які стратегії вони використовують.

4. Виявлення тенденцій у сфері регулювання. Дослідження можуть допомогти банкам та іншим фінансовим установам зрозуміти, які нові правила та регуляторні вимоги можуть вплинути на їх діяльність.
5. Оцінка ризиків та пошук шляхів їх зменшення.

Загалом, проведення досліджень може допомогти банкам та іншим фінансовим установам краще зрозуміти свій ринок, розвиватися та пристосовуватися до змін у галузі фінансових послуг.

1.3. Світовий досвід запровадження FINTECH на ринку фінансових послуг

Сучасний світ стикається з низкою значних трансформацій у галузі фінансових послуг, що спричинені швидким розвитком цифрових технологій. Одним із ключових напрямків цих змін є FINTECH - інноваційна галузь, що поєднує фінанси та технології, і впливає на функціонування ринку фінансових послуг у всьому світі.

Світовий досвід запровадження FINTECH на ринку фінансових послуг вартий окремої уваги та дослідження. Різноманітні країни та регіони активно впроваджують цифрові технології у свої фінансові системи, реагуючи на нові виклики та можливості, які надає FINTECH. Здійснення успішних стратегій інноваційного розвитку фінансового сектору вимагає детального вивчення кращих практик та прикладів успіху, які з'явилися в результаті впровадження FINTECH.

Під час свого розвитку, світовий ринок fintech пройшов шлях від початкового етапу, де головними учасниками були стартапи, до сучасного етапу, де відзначається присутність професійних компаній, що мають здатність надати розширений спектр продуктів для споживачів. Спочатку лише розвинуті країни та

глобальні фінансові центри були провідниками цього процесу, але з часом фінансові технології стали все більш доступними та поширеними в усьому світі.

Запровадження FINTECH на ринку фінансових послуг в Сполучених Штатах Америки є одним з найшвидших та динамічних процесів у світі. США вважаються провідною країною в галузі фінансових інновацій, і багато FINTECH компаній засновані саме тут.

Серед американських FINTECH компаній домінують у такі галузі, як онлайн платежі, переказ коштів, кредитування, цифрові активи та інвестиції. Одним з революційних досягнень в цій галузі було появлення електронних платіжних систем, таких як PayPal, Stripe і Square, які дозволили зручно та безпечно здійснювати онлайн-платежі [42].

Крім того, США є провідним ринком для розвитку криптовалют та блокчейн технологій. Біткоїн, перша та найбільш відома криптовалюта, була створена в США. Також, у США розташовуються численні платформи для купівлі та продажу криптовалют, а регулятори активно працюють над встановленням відповідних правил і нормативів для ринку криптовалют та Initial Coin Offerings (ICO) [42].

Уряд США та регуляторні органи визнають важливість FINTECH для розвитку фінансової системи та економіки країни. Наприклад, Комісія з цінних паперів та бірж (SEC) встановила спеціальний відділ для сприяння інноваціям в галузі FINTECH та блокчейн технологій [42].

Крім того, у США діє програма інноваційних майданчиків (sandbox), яка надає можливість компаніям FINTECH тестувати свої ідеї та продукти в контрольованому середовищі, з метою визначення потенційних ризиків та розробки відповідних регулятивних підходів.

Це лише кілька аспектів досвіду запровадження FINTECH на ринку фінансових послуг у США. Ця галузь продовжує розвиватися, і можна очікувати

появу нових інновацій та розширення впровадження FINTECH рішень у найближчому майбутньому.

Японія визнає потенціал технологій у фінансовому секторі та активно працює над створенням сприятливого середовища для розвитку FINTECH. Уряд та регуляторні органи виявляють інтерес до інновацій та сприяють стартапам FINTECH шляхом впровадження спеціальних програм, розробки регуляторного каркасу та сприяння співпраці між компаніями та урядом.

Одним з важливих кроків у розвитку FINTECH в Японії було створення "Комітету з фінансових технологій" у 2016 році. Цей комітет складається з урядових посадовців, представників фінансових установ та представників компаній FINTECH. Він спрямований на сприяння розвитку інновацій у фінансовому секторі, визначення пріоритетів та розробку стратегії розвитку [42].

У Японії також було введено спеціальні регуляторні "пісочниці" (sandbox), де компанії FINTECH можуть тестувати свої інноваційні продукти та послуги перед повним впровадженням. Це дозволяє компаніям експериментувати та відпрацьовувати свої ідеї в контрольованому середовищі, забезпечуючи при цьому відповідну регуляторну підтримку [42].

Одним із прикладів успішного запровадження FINTECH в Японії є використання мобільних платіжних систем, таких як PayPay та Line Pay. Ці системи набули широкого поширення серед населення, дозволяючи здійснювати безготівкові платежі з використанням мобільних пристроїв. Вони стали популярними серед користувачів завдяки зручності, швидкості та безпеки операцій [42].

Японські банки та фінансові установи також активно співпрацюють з компаніями FINTECH, зокрема за допомогою програми "Open Banking". Ця програма створює відкриті API (програмні інтерфейси), які дозволяють компаніям FINTECH отримувати доступ до банківських даних та послуг, спрощуючи процеси взаємодії між фінансовими установами та інноваційними компаніями [42].

Загалом, Японія поступово стає важливим центром FINTECH інновацій у світі, поєднуючи багаторічний досвід у фінансовій галузі з передовими технологіями, що сприяють модернізації і розвитку фінансового сектору країни.

Запровадження FINTECH на ринку фінансових послуг в країнах Європейського союзу (ЄС) відбувається активно і залежить від кожної окремої країни.

Багато країн ЄС активно працюють над стимулюванням розвитку FINTECH через розробку спеціальних законодавчих рамок та регуляторних ініціатив. Наприклад, Велика Британія встановила "сандбокс" для FINTECH-компаній, що дозволяє їм тестувати нові продукти та послуги в реальному фінансовому середовищі з певними легкостями відповідності [44].

У країнах ЄС набувають популярності різноманітні фінтех-інновації, такі як електронні платежі, мобільні додатки для банкінгу, платіжні системи з використанням блокчейну та цифрові криптовалюти. Ці технології дозволяють споживачам зручно та швидко здійснювати фінансові операції, а також забезпечують більш доступні та інноваційні фінансові послуги [44].

Крім того, ЄС прагне до створення єдиного європейського ринку фінансових послуг (Capital Markets Union), що передбачає спрощення процедур та зниження перешкод для FINTECH-компаній, що діють в різних країнах ЄС [45].

Усе більше традиційних фінансових установ у країнах ЄС виявляють інтерес до співпраці з FINTECH-компаніями. Це може включати спільні проекти, придбання стартапів або створення власних інноваційних підрозділів. Така співпраця сприяє перетворенню традиційного фінансового сектору та забезпечує більш широкий доступ до інноваційних послуг для споживачів.

В цілому, запровадження FINTECH на ринку фінансових послуг у країнах ЄС є динамічним процесом, який сприяє створенню більш інноваційного, ефективного та доступного фінансового середовища для споживачів та підприємців.

Світовий досвід запровадження фінтех на ринку фінансових послуг показує, що цей сегмент є надзвичайно динамічним і інноваційним. У країнах, таких як Сполучені Штати Америки, Японія та країни ЄС, фінтех зарекомендував себе як суттєвий фактор перетворення фінансового сектору.

На цих ринках були прийняті ряд законодавчих ініціатив, таких як Директива ЄС PSD2, які сприяли розширенню екосистеми фінансових послуг і підтримці інновацій в галузі фінтех. Запровадження таких регуляторних рамок відкрило шлях для фінтех-компаній і традиційних банків налагоджувати співробітництво та впроваджувати нові технології та рішення.

Загальний світовий досвід показує, що розвиток фінтех-сектору вимагає належної підтримки та співпраці між урядом, регуляторами, фінансовими установами та фінтех-компаніями. Впровадження інноваційних рішень у фінансову сферу має потенціал змінити традиційну модель бізнесу та покращити доступ до фінансових послуг для споживачів і підприємців.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ РОЗВИТКУ FINTECH

2.1. Тенденції розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг під впливом FINTECH

За останнє десятиріччя фінансові технології розвивалися швидко як у світі, так і в Україні. Останні два роки, не зважаючи на пандемію, були періодом ще більшого розвитку цифрових інновацій та фінансових послуг.

Однією з найбільших змін стала зміна поведінки споживачів, які все частіше користуються цифровими платежами, включаючи безготівкові платежі з використанням платіжних карток, електронну комерцію, безконтактні розрахунки та віддалене відкриття банківських рахунків. Банки також активно цифровізують свої сервіси, щоб поліпшити обслуговування клієнтів та зберегти їхню лояльність.

У 2021 році на українському ринку фінтеху з'явилися п'ять нових компаній, при цьому пандемія не вплинула негативно на бізнес, як зазначає більшість респондентів. Загалом на ринку налічується понад 200 фінтех-компаній, а загальна оцінка ринку становить близько 1 млрд доларів США.

На розвиток фінтех-галузі значний вплив мають ініціативи державних органів. У 2021 році Національний банк України та Міністерство цифрової трансформації запустили численні проекти, прийняли нормативно-правові акти, які безпосередньо чи опосередковано впливають на фінтех-галузь [22, с. 12].

Розроблено Концепцію розвитку інноваційних наглядових (СупТех) та регуляторних (РегТех) технологій.

З'явлення нових фінансових сервісів, прискорення та ускладнення операцій для контрольованих суб'єктів та їх клієнтів, збільшення обсягу даних і посилення регуляторних вимог стали причиною появи таких галузей фінансових технологій, як Регтех та Суптех.

Застосування Регтех та Суптех - це нові напрямки фінансових технологій, які в світі вже успішно використовуються. Фінансові установи за допомогою Регтех можуть оптимізувати свої процеси дотримання регуляторних вимог, а регулятори можуть автоматизувати та спростити власні процеси нагляду за діяльністю установ. Використання цих інструментів дозволяє покращити аналітичні можливості, відслідковувати ризики в реальному часі, точніше прогнозувати та формувати виважену наглядову політику для регуляторів та їх піднаглядних суб'єктів.

Створення Концепції розвитку інноваційних наглядових та регуляторних технологій сприяє підвищенню ефективності процесу досягнення стратегічних цілей у фінансовому секторі. Ця Концепція є документом, який має на меті забезпечити необхідну інформацію та синергію поглядів між гравцями цього сектору щодо розуміння впровадження та розвитку інноваційних наглядових та регуляторних технологій, таких як Суптех та Регтех [23, с.5].

1. Підписано Меморандум про сприяння конкурентному платіжному ринку.

Реалізація меморандуму має на меті забезпечити збалансований розвиток безготівкових розрахунків з урахуванням доступності банківських послуг для громадян та розвитку платіжної інфраструктури. Ми вважаємо, що це також дозволить знизити тарифи банків-еквайрів для торговців і сприятиме зменшенню витрат бізнесу.

2. Презентований проект концепції побудови в Україні системи миттєвих платежів.

Головна мета створення цієї системи полягає в тому, щоб забезпечити

українським користувачам можливість здійснювати швидкі та економічно вигідні перекази та платежі між рахунками за допомогою сучасних та інноваційних каналів доступу.

Планується, що система буде працювати цілодобово, 7 днів на тиждень, щоб забезпечити зручність та доступність для користувачів. Основні характеристики системи включають миттєву доступність коштів отримувачем для використання, можливість ініціювання операцій за допомогою мобільних додатків, використання QR-кодів для зручного отримання реквізитів платежу та запитів на проведення платежу [24].

Реалізація цього проекту є показником розвитку відкритої архітектури фінансового ринку, який передбачено в стратегічному напрямку "Інноваційний розвиток", визначеному Стратегією розвитку фінансового сектору України до 2025 року.

3. Прийнята участь в розробці Закону України «Про платіжні послуги».

Це дозволить регулятору випускати цифрову валюту, розширювати асортимент продуктів для існуючих гравців ринку, сприяти утворенню нових категорій провайдерів платіжних послуг, змінити процес переказу коштів для небанківських фінансових установ, забезпечувати прозорість інформації для клієнтів.

Протягом останніх років Міністерство цифрової трансформації також працювало над численними ініціативами, що стосуються фінтеху, а саме [22, с. 12-13]:

1. Розробка е-резиденства - це пропозиція для іноземних ІТ-фахівців, що дозволяє їм зареєструватися та працювати як ФОП з можливістю скористатися податковими пільгами, не потребуючи фізичного переїзду до країни.

2. Спільна робота над Законом України «Про віртуальні активи» разом з Blockchain4Ukraine - Даний Закон має на меті регулювання відносин, що

виникають при обігу віртуальних активів в Україні, а також закладає основні принципи державної політики у сфері обігу цих активів.

3. Прийняття Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні». Закон призначений для створення сприятливих умов для розвитку інноваційного бізнесу в Україні, забезпечення розбудови цифрової інфраструктури, залучення інвестицій та талановитих фахівців. Окрім того, документ впроваджує правовий режим «Дія Сіті» з метою сприяння розвитку цифрової економіки, та визначає організаційні, правові та фінансові засади його функціонування. Згідно з цим режимом, передбачено спеціальні умови оподаткування, які будуть визначені в Податковому кодексі України.

4. Презентація дорожньої карти розвитку ринку віртуальних активів. Дорожня карта, яка була створена у співпраці з криптоспільнотою, є важливим кроком для оптимізації розвитку екосистеми віртуальних активів в Україні.

5. Реалізація проекту «Інтернет-субвенцій», що має на меті підключення сіл до оптичного Інтернету. Зараз цей проект знаходиться на етапі офіційного збору заявок (клопотань).

6. Підтримка створення Фонду фондів Мінекономікою. Концепція Фонду фондів полягає у тому, що держава вкладає в нього від 10% до 20% бюджетного фінансування, а решта коштів надходить від МФО. Наприклад, в Європі подібну роль відіграють European Investment Bank та його фонд EIF, які фінансують Фонд фондів в різних країнах, таких як Німеччина, Болгарія, Австрія. Потім цей Фонд фондів надає інвестиції іншим фондам, які вже інвестують у компанії та проєкти. Зазвичай це венчурні інвестиції, спрямовані на сектори hi-tech та IT.

7. Ухвалення плану розвитку 5G. Попередньо передбачалося, що тендер відбудеться у жовтні 2021 року, проте через недостатність бюджетних коштів цього не сталося. Тендер на використання радіочастот для впровадження технології 5G в Україні було перенесено, на лютий 2022 року.

Останніми роками український фінтех-ринок був свідком декількох значущих подій, серед яких можна відзначити наступні: запровадження Open Banking API HUB в Україні, представлення стенду українських компаній на найбільшій світовій IT-конференції Web Summit вперше (відібраних Українським фондом стартапів та Ukrainian Hub), запуск в робочий режим трьох нових необанків, випуск NFT українськими митцями, надання стипендій у криптовалюти та запуск проекту з виплат зарплати в цифровій гривні, виплата допомог для ВПО та біженців, що опинилися у країнах ЄЗ через війну [22, с. 17]. Тож, розглянемо їх детальніше.

У 2015 році в Європі було прийнято платіжну директиву PSD2, яка набула повної чинності у вересні 2019 року. Вона зобов'язала банки надавати стороннім постачальникам послуг фінансові дані клієнтів за їх згодою. Особливо це стосується фінтех-компаній, які мають операційну потребу в достатній кількості інформації про своїх клієнтів для максимально ефективного обслуговування їх потреб. Це привело до зародження концепції відкритого банкінгу, яка швидко здобула популярність у Європі та США.

Банки надають свої API-інтерфейси - набори методів і інструментів програмного забезпечення для ефективного обміну фінансовою інформацією між банківськими системами та фінтех-компаніями. Це дозволяє фінтех-компаніям пропонувати власникам рахунків різноманітні фінансові можливості. Цей процес є відомим як Banking-as-a-Service (BaaS).

Восени 2021 року УАФІК, разом з Незалежною Асоціацією Банків України (НАБУ) та іншими організаціями, підписали меморандум, що стосується співпраці та публічного діалогу на робочій платформі "Ukrainian Open Banking API Hub" у сфері відкритого банкінгу. Відкритий банкінг є важливим кроком у напрямку максимальної технологічності та зосередженості на клієнтах фінансових послуг. Ця форма співпраці мотивує банки до постійного удосконалення, щоб зберегти свою конкурентоспроможність. Фінтех-компанії, з свого боку, отримують

можливість пропонувати розширені фінансові послуги, які краще відповідають потребам їхніх клієнтів.

Наступною подією став вихід трьох необанків із бета режиму на ринок. Такі інституції зосереджуються на технологіях, щоб забезпечити швидке та просте обслуговування клієнтів, конкуруючи за швидкість та зручність операцій через свої додатки. Це є ключовою перевагою необанків, що приваблює клієнтів, тому в Україні зростає кількість компаній, які займаються цією галуззю.

У сучасній Україні працює 7 необанків, які співпрацюють з традиційними банками. Перший необанк Monobank був запущений в кінці 2017 року і пропонує всі основні банківські послуги для фізичних осіб та ФОПів. Згодом з'явилися інші необанки, такі як O.Bank від Ідея Банк, Todobank від Мегабанку, izibank з ліцензією Таскомбанку, НЕОBANK від банку Конкорд та Власний Рахунок на базі програми лояльності від Сільпо (останні три вийшли на ринок у 2021 році). Ці необанки зосередилися на різних сферах, наприклад, на оплаті комунальних послуг, обслуговуванні молоді аудиторії або на спортивній тематиці. Загалом, за останні п'ять років необанки зазнали значного зростання та розвитку, пропонуючи нові продукти та рішення для своїх клієнтів.

Ще однією значущою подією на ринку фінансових послуг стала поява першого NFT-музею.

NFT (невзаємозамінний токен) є особливим типом криптовалюти, який працює на системах блокчейн. Він використовується як цифровий сертифікат автентичності колекційних продуктів, таких як твори мистецтва або об'єкти культури. Художники та митці все частіше оцифровують свої роботи, щоб мати можливість монетизувати їх через NFT. Покупець NFT-токена стає власником придбаного продукту і має ексклюзивний доступ до контенту, який зберігається в токені.

Національний художній музей України став першим у країні, який створив NFT-колекцію за творами мистецтва. Разом із естонським стартапом StampsDaq

музей почав продавати NFT-токени з 1 лютого 2022 року. Вартість токенів коливається від \$25 до \$1000 [25].

Михайло Федоров, міністр цифрової трансформації, 25 березня 2022 року, через місяць після початку повномасштабного вторгнення в Україну, повідомив про запуск першого в країні музею війни на основі технології NFT, який об'єднує блокчейн, мистецтво та фіксацію історичних подій.

На його думку створений NFT-музей війни допоможе поширити правду про військові злочини, які були скоєні Росією щодо українців. Музей поєднує в собі блокчейн-технологію, мистецтво та фіксацію історичних фактів. Усі твори виставлені у цифровому вигляді як NFT-токени і доступні для кожного бажаючого. Всі кошти від продажу колекції перераховуються на офіційний Ethereum-гаманець для Мінцифри та використовуються на гуманітарні потреби в Україні [26].

Окрім того, 2021 рік став роком, коли вперше українські студенти дістали змогу отримати криптостипендію. Так, 28.05.2021 року тринадцятьом найкращим студентам ЧНУ вручили сертифікати на отримання криптостипендії в розмірі по 500 криптодоларів. Після отримання стипендії у BUSD, першим і найпростішим кроком для її одержувачів є обмін її на гривні на біржі та виведення на картку. Іншою опцією є придбання криптовалюти, такої як біткоїн чи інші криптовалюти, за допомогою BUSD та становлення криптоінвестором. Оскільки ціни на криптовалюти постійно зростають, якщо зберігати їх деякий час, стипендія в розмірі 500 доларів може перетворитися на декілька тисяч. Також можна спробувати свої сили як криптотрейдер та проводити торгівлю на криптобіржах [27].

Окрім того, у вересні 2022 року Binance Charity оголосив про успішне завершення пілотного проекту з надання криптовалютною грошовою допомогою українцям через запуск "Фонду екстреної допомоги Україні". Було розглянуто заявки від 7500 зареєстрованих біженців та 7500 ВПО на отримання фінансової

допомоги в розмірі 75 BUSD, яку будуть продовжувати виплачувати впродовж трьох місяців, як і було заплановано.

Програма грошової допомоги на основі криптовалюти - це другий етап благодійної ініціативи від Binance та фонду «Фонду екстреної допомоги Україні» у розмірі \$10 млн. Першу частину пожертвувань спрямовано на забезпечення біженців та внутрішньо переміщених осіб (ВПО) притулком, їжею, питною водою, медичними препаратами та психологічною підтримкою у партнерстві з ЮНІСЕФ, УВКБ ООН та People In Need (PIN).

Варто також відзначити, що протягом останніх років на українському ринку фінансових послуг прослідковувалась тенденція до кооперацій та поглинань.

Наприклад, у 2021 році фінтех-стартап Monobank оголосив про поглинання конкурента - платіжної системи Platiq. Крім того, у 2020 році фінансова група TAS викупила платіжну систему Portmone, а у 2019 році український фінтех-стартап PrivatBank вирішив кооперуватись з Visa, щоб розвивати безконтактні платежі в Україні.

Також було кілька випадків інвестування в українські фінтех-стартапи з боку зарубіжних компаній. Наприклад, у 2020 році інвестиційний фонд Horizon Capital вклав \$10 млн в фінтех-стартап Ciklum Pay, а у 2021 році американський фінтех-стартап Revolut оголосив про запуск української версії своєї платіжної системи [28].

Такі кооперації та поглинання свідчать про зростання інтересу до українського фінтех-ринку та його потенціалу.

Сьогодні розвиток фінтеху в Україні в умовах війни є складним завданням, оскільки війна та економічна нестабільність можуть відлякувати інвесторів та знизити загальний рівень довіри до фінансових інституцій. Однак, в той же час, в умовах війни можна спостерігати збільшення попиту на фінансові послуги, особливо від людей, які переселилися або втратили свої основні джерела доходів.

На фоні конфлікту на сході України та введення санкцій проти Росії, з'явилась нагода для розвитку вітчизняних фінтех-проектів. Водночас, обмеження на залучення інвестицій з Росії та більшості західних країн створило проблеми для українських фінтех-стартапів, які залежать від зовнішнього фінансування. За останні роки кількість фінтех-компаній в Україні значно збільшилася. За даними статистики, на початку 2015 року в Україні було менше 50 фінтех-стартапів, тоді як на початку 2021 року їх кількість вже перевищувала 400.

2.2. Співпраця FINTECH-компаній і суб'єктів ринку фінансових послуг України

У наш час за розвитку цифрової ери характерною є масова концентрація даних в онлайн середовищі. Більшість процесів переносяться у діджитал середовище, внаслідок чого зменшується вплив традиційних фінансових установ. Під цифровим форматом йдеться про проведення операцій дистанційно з використанням сучасних технологій, які здійснюються за допомогою платіжних систем.

Упродовж 2021 року український фінтех-ринок поповнився п'ятьма новими компаніями, і, за словами більшості респондентів, пандемія не мала значного негативного впливу на їхню бізнес-діяльність. Станом на кінець 2021 року на ринку працювало 203 фінтех-компаній, а загальна оцінка ринку становить приблизно 1 млрд доларів США. З них 49% компаній працює на світовому ринку.

У 2021 році спостерігалася тенденція до зростання кооперації та поглинань на фінтех-ринку. За даними, 42% фінтех-компаній активно взаємодіють з банківським сектором, а їхніми головними конкурентами вважають ІТ-компанії [22].

Велика кількість злиттів та поглинань відбулася в банківській галузі протягом 2021 року. Наразі в процесі знаходяться угоди між Альпарі банком та Укрпоштою, а також ПУМБ та Ідея банком. Крім того, вперше з 2016 року український банк був придбаний іноземною компанією, угода була укладена між БТА Банком та казахським банківським холдингом Kaspi.kz [22].

Прогнозується, що фінтех-ландшафт продовжить змінюватися, з'являться нові компанії та ніші завдяки розпочаттю роботи фінтех-пісочниці, можливості відкриття та управління рахунками, емісії карток та електронних грошей небанківськими фінансовими установами, а також розробці API. Це дозволить фінтех-гравцям пропонувати своїм клієнтам нові продукти та впроваджувати інноваційні бізнес-моделі [22].

На сьогоднішній день в Україні сектор фінансових технологій (FINTECH) розвивається досить динамічно. Ось декілька провідних FINTECH компаній в Україні:

1. Monobank – ця цифрова банківська платформа стала однією з найуспішніших FINTECH компаній в Україні. Вона пропонує своїм клієнтам зручні мобільні банківські послуги, швидкі платежі, аналітику та персоналізований сервіс.
2. PrivatBank – цей український банк перетворився на одну з найбільших інноваційних FINTECH компаній у країні. Він активно впроваджує цифрові технології, такі як мобільний банкінг, платежі через месенджери та інші інноваційні рішення.
3. Paysera – ця компанія пропонує електронні платежі та міжнародні перекази коштів. Вони надають клієнтам зручні і безпечні рішення для онлайн-транзакцій та глобального грошового обміну.
4. WAYFORPAY – ця платіжна платформа дозволяє підприємствам приймати платежі онлайн. Вони надають широкий спектр послуг, включаючи інтеграцію платіжних систем, аналітику та захист від шахрайства.

5. Klarna Bank – цей шведський FINTECH гігант активно працює в Україні, надаючи послуги покупок в розстрочку та онлайн-кредитування. Вони співпрацюють з багатьма українськими електронними магазинами та роздрібними мережами.

У свою чергу, поширення коронавірусу COVID-19, встановлення карантинних обмежень, окупація територій, ведення воєнних дій та ракетні обстріли також пришвидшили розвиток безготівкових розрахунків та до скорочення споживання готівки.

Тож, для того, щоб оцінити вплив розвитку FINTECH на ринок фінансових послуг в Україні, було додатково досліджено діяльність вітчизняного платіжного провайдера, так як саме вони є одними із найважливіших учасників ринку.

Платон (PLATON), ТОВ "Профітгід" - українське дочірнє підприємство холдингу NowPeoplePay (Нідерланди). Компанія PLATON здійснює проведення електронних платежів, і надає послуги з прийому платежів європейським і українським учасникам ринку електронної комерції. На території України Платон успішно працює з 2012 року. За цей час клієнтами стало більше 500 компаній, а щоденна кількість транзакцій перевищила 3 000 000. Клієнтами Платону є AVAL.UA, INTERNET-BILET.UA, 2EVENT.COM, LASERHOUSE.COM.UA, EPICENTRK.UA, LIKI24.COM, SAMSUNGSHOP.COM.UA та інші.

У наборі послуг для клієнтів присутні як стандартні E-Commerce продукти, так і спеціалізовані рішення для кредитних організацій, освітніх проектів, інтернет і хостинг-провайдерів, а також квиткових і букінг-операторів.

Компанія працює з провідними банками України: ПриватБанк, Райффайзен Банк Аваль, Ощадбанк, Ідеябанк, Альфа банка.

Платіжна система приймає оплату тільки з банківських карт в інтернеті. Для цього використовується віртуальний платіжний термінал. Фізичні термінали (як в магазинах - POS) відсутні. Географія прийому платежів - весь світ.

Сервери процесингового центру компанії Platon розташовані в сучасних дата-центрах Німеччини та Голландії і сертифіковані відповідно до стандарту PCI DSS Level 1 (вищий рівень безпеки). В даний час система повністю забезпечує безперебійне проходження більше 3 000 000 транзакцій на добу.

Компанія працює в таких напрямках:

- інтернет-еквайринг;
- міжнародний еквайринг;
- перекази з картки на картку;
- процесинг платежів;
- інші напрямки платіжного сервісу.

Інтернет-еквайринг - послуга, що є різновидом еквайрингу, що дозволяє приймати банківські картки для оплати товарів і послуг, безпосередньо на інтернет-сайті за допомогою спеціального web-інтерфейсу, який дозволяє власникові банківської карти дати доручення банку на оплату товару / послуги, обраного в інтернет-магазині.

Головна відмінність від торгового і мобільного еквайрингу полягає у відсутності терміналу (POS) для фізичного зчитування даних карти.

Відмінність міжнародного еквайрингу від звичайного полягає в можливості його власника приймати карти іноземних банків і оплати у валюті.

Platon пропонує своїм Клієнтам сервіс "Переказ коштів з картки на картку" у відповідності до правил і практик міжнародних платіжних систем "Visa" і "MasterCard", із чітким дотриманням вимог Стандартів безпеки даних індустрії платіжних карток (Payment Card Industry Data Security Standards, PCI DSS), свідченням чого стала успішна сертифікація Platon за першим рівнем – Level 1 Service Provider.

P2P переказ (переказ з карти на карту) - швидка і зручна система онлайн переказу коштів, яка дозволяє фізичним особам переказувати грошові кошти з

однієї картки на іншу. Таким чином, сервіс Platon є безпечним середовищем для проведення р2р-платежів.

Процесинг платежів з банківських карт - процес обробки онлайн-платежів на веб-сайті, в результаті якого оплата від клієнтів, за допомогою платіжного шлюзу, надходить на Мерчант акаунт торговця.

У сучасному світі інтернет-бізнесу необхідні послуги процесингу, так як все більше число покупців роблять покупки в інтернеті і оплачують за допомогою платіжних карт.

Для надійного проходження оплати через інтернет, процесинговий центр направляє і контролює потік платежів між банківською системою, Мерчантом і покупцем. На рис.2.1 подано схему здійснення онлайн-платежу.

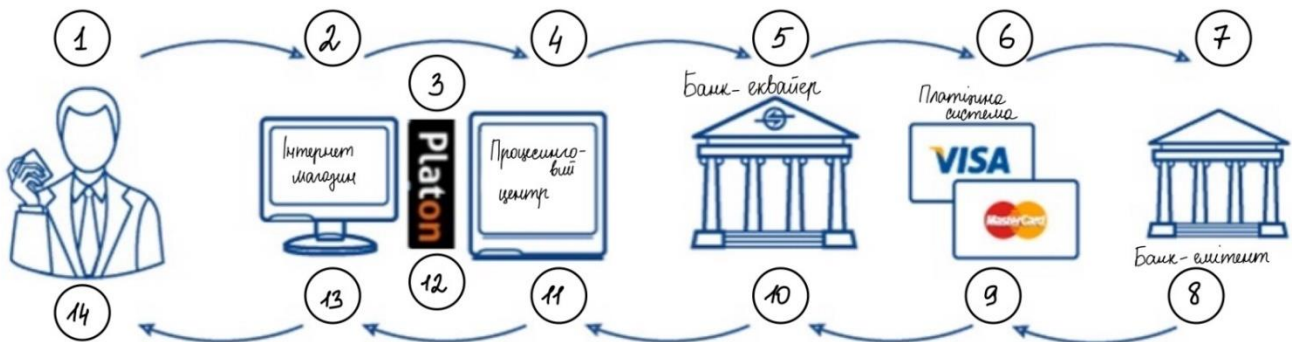

Рис. 2.1. Схема проведення онлайн-оплати через Platon

Джерело: складено автором.

Відповідно до схеми, яка подана на рисунку 1, онлайн оплата складається з таких етапів:

1 – клієнт заходить на сайт магазину; 2 – оформлює замовлення; 3 – після його підтвердження клієнта перенаправляє на платіжну форму Platon для оплати; 4 – запит від провайдера передається до процесингового центру; 5 – банк-еквайер підтверджує оплату; 6 – платіжна система, до якої належить карта платника, підтверджує оплату; 7 – банк-емітент підтверджує оплату; 8 – банк-емітент передає відповідь платіжній системі; 9 – банку-еквайеру; 10 – процесинговому

центру; 11 – провайдеру Platon; 12 – Platon повідомляє інтернет-магазин про успішну оплату; 13 – клієнта про успішну оплату.

Також варто звернути увагу на те, Platon надає наступні послуги:

- клієнтську та технічну підтримку своїм партнерам і клієнтам партнерів;
- забезпечує розподіл, регулювання фінансових потоків;
- бере на себе вирішення питань, пов'язаних з процесингом платежів;
- надає послуги з моніторингу та антифроду платежів.

Оцінка фінансового стану підприємства є основою загальної оцінки діяльності підприємства, його успішності. Аналіз фінансового стану в цьому дослідженні проводиться за допомогою горизонтальних та вертикальних аналізів на основі даних з фінансових звітів компанії «ПрофітГід» за 2019-2021 роки.

Фінансовий стан – це один з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємств. Під фінансовим станом підприємства розуміють рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного здійснення грошових розрахунків відповідно до своїх зобов'язань [19, с.335].

Разом з тим, фінансовий стан підприємства є однією з найважливіших характеристик економічної діяльності підприємства у зовнішньому середовищі. Він визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює, наскільки гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів з фінансових, виробничих та інших відносин. Тому однією з основних задач фінансового аналізу є необхідність показати реальний фінансовий стан підприємства для зовнішніх партнерів, інвесторів, органів влади тощо [19].

Аналіз фінансового стану компаній визначає платоспроможність, ліквідність та фінансову стійкість, дає змогу порівняти свої аналогічні показники, визначити їх економічний потенціал, скорегувати напрями роботи, залучити клієнтів, його враховують банки та інвестори, розглядаючи режим кредитування та

інвестування, зменшуючи відсоткові ставки та збільшуючи вартість укладеного капіталу [20, с.124].

Горизонтальний аналіз в даному дослідженні полягає у розрахуванні динамік змін різних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, на основі чого можна дійти висновків про динаміку розвитку підприємства, виявити тенденції в розвитку. Вертикальний аналіз в свою чергу допомагає зрозуміти структурний зміст тих чи інших фінансових результатів, доходів, витрат чи інших елементів діяльності підприємства.

Спочатку варто розглянути зміну основних показників з фінансових звітів підприємства за останні роки (див. Табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Зміна основних показників фінансової звітності ТОВ «Профітгід» у 2019-2021 р.

Показник	2021	2020	2019	Приріст 2021 до 2020, %	Приріст 2021 до 2019, %
Сукупний дохід	4964,7	3834,5	4257,2	29,47	16,62
Власний капітал	1015,5	1036,8	1036,8	-2,05	-2,05
Загальний баланс	2113,3	2970,1	3398,8	-28,85	-37,82
Необоротні активи	201,1	699,4	827,5	-71,25	-75,70
Оборотні активи	1912,2	2270,7	2571,3	-15,79	-25,63

Джерело: складено автором на основі даних фінансової звітності.

Із наведеної таблиці видно, що компанія суттєво наростила дохід, проте в той же час несуттєво знизився обсяг власного капіталу та більше, ніж втричі зменшились необоротні активи.

Важливим є також дослідження структури фінансових результатів компанії протягом останніх років та її аналіз. Для такого дослідження використаємо вертикальний аналіз балансу компанії.

Вертикальний (структурний) аналіз - це метод аналізу фінансової звітності, який дозволяє оцінити структуру та складові елементи фінансових звітів, щоб встановити співвідношення між ними та зрозуміти, які частини складають загальну картину [21, с.40].

Так, у Таблиці 2.2 наведено вертикальний аналіз балансу компанії «Профiтгiд» у 2020 – 2021 роках.

Отже, аналізуючи структуру активів відповідно до Таблиці 2.2 можна сказати, що оборотні активи займають більшу частку в структурі активів (76,45%), ніж необоротні активи (23,55%). Це означає, що компанія надає перевагу активам, призначеним для реалізації чи споживання впродовж операційного циклу чи дванадцяти місяців і більшість активів, які могли б бути віднесені до основних засобів орендуються.

Таблиця 2.2

Вертикальний аналіз балансу ТОВ «Профiтгiд» у 2019 – 2021 роках

Актив	2019	2020	2021
I. Необоротні активи			
Основні засоби:	18,41%	9,52%	23,55%
первісна вартість	18,27%	10,99%	27,25%
знос	0,00%	0,00%	0,00%
Усього за розділом I	36,68%	9,52%	23,55%
II. Оборотні активи			
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,12%	0,04%	0,07%
Інша поточна дебіторська заборгованість	38,64%	77,69%	22,17%
Гроші та їх еквіваленти	14,27%	12,76%	0,28%
Витрати майбутніх періодів	10,29%	0,00%	53,93%
Усього за розділом II	63,32%	90,48%	76,45%
Баланс	100,00%	100,00%	100,00%
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	0,07%	0,05%	0,03%
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	40,55%	48,01%	34,88%
Усього за розділом I	40,62%	48,05%	34,91%
III. Поточні зобов'язання			
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	0,00%	0,00%	0,00%
товари, роботи, послуги	6,42%	2,04%	8,32%
розрахунками з бюджетом	2,84%	0,08%	4,21%
розрахунками зі страхування	0,00%	0,05%	0,00%
розрахунками з оплати праці	0,15%	0,08%	0,00%
Інші поточні зобов'язання	49,97%	49,69%	52,56%
Усього за розділом III	59,38%	51,95%	65,09%
Баланс	100,00%	100,00%	100,00%

Джерело: складено автором на основі даних фінансової звітності.

Найбільшу частку у активах займають витрати майбутніх періодів (53,93%), друге та третє місця у структурі активів посідають основні засоби (23,55%) та інша поточна дебіторська заборгованість (22,17%).

Варто звернути увагу на те, що у структурі активів частка іншої поточної дебіторської заборгованості знизилась в 3,5 рази через появу такої статті як витрати майбутніх періодів. У той час пасиви включають в себе лише власний капітал (34,91%) та поточні зобов'язання (65,09%). Із них у 2021 році нерозподілені прибутки склали 34,88% від загального обсягу пасивів. Щодо зобов'язань, то найбільшу частку склали інші поточні зобов'язання (52,56%), решту склали поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (8,32%) та поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом (4,21%).

Варто звернути увагу на те, що у структурі пасивів частка нерозподіленого прибутку та зареєстрованого капіталу знизилась через те, що відбулись різкі зростання у розмірах поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги та поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом.

Також цікавим є той факт, що у статті поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці у 2021 відсутні витрати. Це пов'язано з тим, що товариство почало перехід на іншу юридичну особу, і як наслідок, переносити на неї ж обороти.

Додатково розглянемо горизонтальний аналіз балансу. Горизонтальний (часовий) аналіз полягає у порівнянні кожної позиції звітності з попереднім періодом. Це метод фінансового аналізу, що дозволяє порівнювати фінансові звіти компанії за різні періоди часу, щоб виявити тенденції та зміни в її фінансовій діяльності [21, с.39-40].

Так, у Табл. 2.3 наведено горизонтальний аналіз балансу ТОВ «Профїтгїд».

Аналізуючи Таблицю 2.3 можна зробити висновок, щодо активів: основні засоби зросли на 247,76%, дебіторська заборгованість на 156,98%, в той час як

інша поточна дебіторська заборгованість знизилась на -59,90%, гроші та їх еквіваленти на -96,88%. Не зважаючи на зниження кількох статей все одно усього за розділом активів відбулось зростання на 40,54%.

Таблиця 2.3

Горизонтальний аналіз балансу ТОВ «Профітгід» у 2020-2021 роках

Актив	2020	2021
I. Необоротні активи		
Основні засоби:	220,35%	247,76%
первісна вартість	235,31%	248,44%
знос	210,52%	252,56%
Усього за розділом I	220,35%	247,76%
II. Оборотні активи		
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	130,85%	156,98%
Інша поточна дебіторська заборгованість	-20,10%	-59,90%
Гроші та їх еквіваленти	-48,26%	-96,88%
Витрати майбутніх періодів	-	-
Усього за розділом II	9,78%	18,75%
Баланс	29,44%	40,54%
Пасив		
I. Власний капітал		
Зареєстрований (пайовий) капітал	0,00%	0,00%
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	4,25%	2,10%
Усього за розділом I	4,25%	2,10%
III. Поточні зобов'язання		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	-	-
товари, роботи, послуги	210,22%	472,01%
розрахунками з бюджетом	421,37%	7300,22%
розрахунками зі страхування	-	-
розрахунками з оплати праці	2,07%	-101,02%
Інші поточні зобов'язання	22,32%	48,67%
Усього за розділом III	34,11%	76,11%
Баланс	29,44%	40,54%

Джерело: складено автором на основі даних фінансової звітності.

Говорячи про пасиви, можна сказати наступне: зареєстрований капітал не змінився у 2021 році порівняно з 2020 роком, нерозподілений прибуток зріс на 2,10%, що є позитивною тенденцією, також зростає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги на 472,01%, інші поточні зобов'язання

48,67%. Знизилась поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці на -101,02%. Це також пов'язано із переходом на нову юридичну особу.

Додатково розглянемо горизонтальний аналіз звіту про фінансові результати, який подано у Таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз звіту про фінансові результати ТОВ «Профітгід» у
2020 – 2021 роках

Стаття	2020	2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	5,51%	29,48%
Інші операційні доходи	-	-
Інші доходи	-14,28%	-95,54%
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	4,85%	26,50%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-	-
Інші операційні витрати	-4,45%	2,15%
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	-4,45%	2,15%
Фінансовий результат до оподаткування	98,55%	140,10%
Податок на прибуток	1,11%	2,81%
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	89,57%	102,33%

Джерело: складено автором на основі даних фінансової звітності.

Відповідно до поданої таблиці ми можемо зробити наступні висновки:

1. Чистий дохід від реалізації послуг у 2021 році зріс на 29,48%;
2. Інші доходи знизались на -95,54%;
3. Як наслідок, разом доходи зросли на 26,50%;
4. Загальний обсяг витрат зріс на 2,15%;
5. Фінансовий результат до оподаткування зріс на 140,10%;
6. Податок на прибуток зріс на 2,81%;
7. Підсумовуючи всі зміни і здійснивши необхідні розрахунки ми стверджуємо про те, що чистий прибуток зріс на 102,33%.

Важливим в контексті аналізу діяльності підприємства та його фінансового стану є також природа формування фінансових результатів підприємства. Нижче, на Рис. 2.2. зображено структуру доходів компанії в залежності від основних напрямків діяльності.

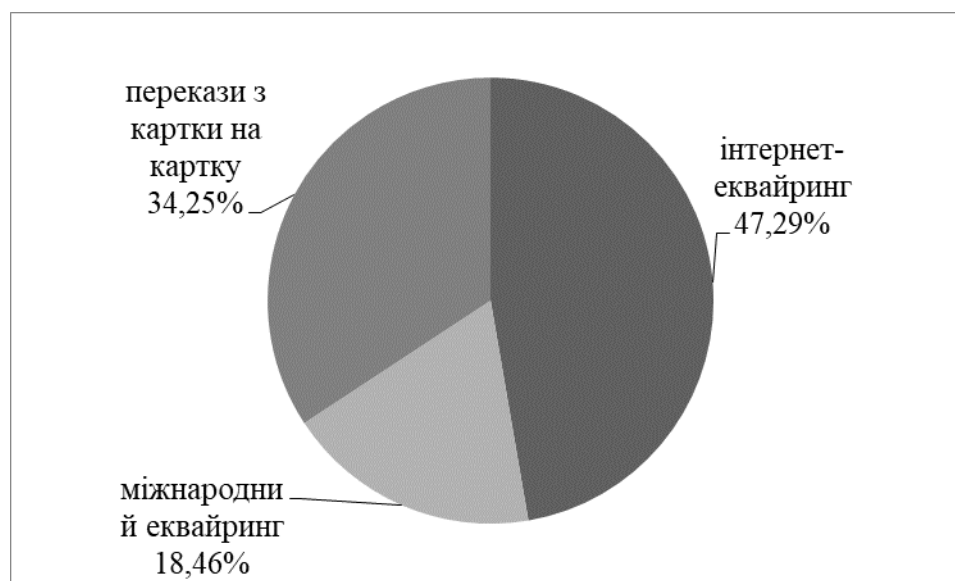

Рис. 2.2. Структура доходів ТОВ «Профітгід» у 2021 році в залежності від основних напрямків діяльності

Джерело: складено автором на основі даних Platon Agent за 2021 рік.

Як бачимо з рисунку, найбільше доходів компанія отримує від надання послуг для інтернет-еквайрингу (47,29%), тобто від того, що клієнти проводять оплати через її платіжну систему в користь інтернет-магазинів. Розмір доходу залежить від суми, яку сплачує клієнт. Як правило, з кожного платежу стягується комісія в розмірі 2,5%, проте в деяких випадках, якщо місячний оборот компанії, в користь якої здійснюється оплата, складає більше 500 000 грн, то розмір комісії може бути і меншим.

Друге місце у структурі доходів займають перекази з карти на карту. Їх частка складає трохи більше третини доходів – 34,25%. Дохід формується з комісії під час переказів. Вона складає 1% від суми переказу і додатково, не залежно від суми переказу знімається 5 гривень з відправника. Також, по бажанню відправника, є можливість одержувати підтвердження успішного переказу. Така функція оплачується додатково в розмірі 1 грн.

Міжнародний еквайринг складає найменшу частку в структурі доходів – 18,46%. Схема дії аналогічна із звичайним інтернет-еквайрингом, але менші доходи пояснюються тим, що:

- послугами інтернет-еквайрингу користується більшість вітчизняних компаній, а не закордонних;
- відповідно до законодавства товариство може співпрацювати лише з українськими кредитними компаніями;
- внаслідок великого рівня шахрайства при використанні зарубіжних карток, багато оплат не пропускається та блокується співробітниками Моніторингу.

Додатково варто розглянути структуру доходів товариства в залежності від типу операції. Це подано на Рис. 2.3.

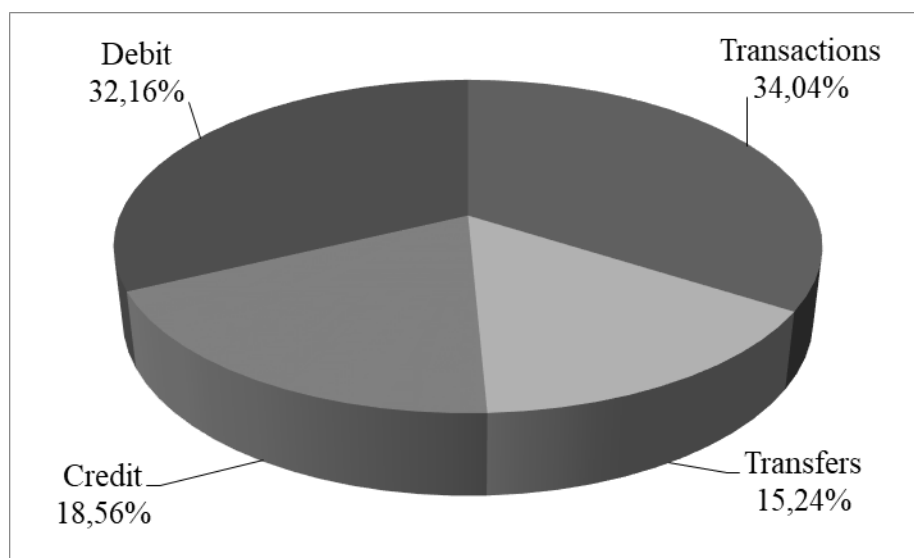

Рис. 2.3. Структура доходів ТОВ «ПрофітГід» у 2021 році в залежності від типу операцій

Джерело: складено автором на основі даних Platon Agent за 2021 рік.

Відповідно до даного рисунку, ми бачимо, що через платіжний провайдер Platon проводяться операції 4 типів:

- Transactions – це операції з вітчизняного та міжнародного інтернет-еквайрингу – 34,04%;
- Credit – це видачі кредитних коштів через платіжного провайдера, які проводять кредитні компанії за рахунок своїх коштів – 18,56%;
- Debit – це погашення по раніше виданих кредитах через платіжного провайдера – 32,16%;

- Transfers – це перекази з картки на картку – 15,24%.

Стабільний фінансовий стан підприємства формується протягом всього процесу виробничо-господарської діяльності, тому оцінка його фінансового стану повинна бути здійснена з використанням комплексного підходу, який містить в собі багато показників і дозволяє детально та всебічно оцінити фінансове положення підприємства. Необхідно враховувати, що навіть найважливіший показник сам по собі не дає повної картини про фінансовий стан підприємства. [21, с.41].

Найчастіше виділяють такі групи аналітичних коефіцієнтів: прибутковості, ліквідності та стійкості. Такі показники розраховані для ТОВ «Профїтгїд» і подані у Таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Коефіцієнти прибутковості, ліквідності та стійкості розраховані для ТОВ «Профїтгїд» у 2019 – 2021 роках

Показник	Формула	2021	2020	2019
Показники прибутковості				
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	чистий дохід/власний капітал	0,021	-0,8817	-0,3241
Коефіцієнт рентабельності активів	чистий дохід/загальна сума активів	0,0101	-0,3078	-0,0927
Коефіцієнт чистої маржі прибутку	Чистий дохід/сума загального прибутку	0,0043	-0,2327	-0,0543
Показники ліквідності				
Коефіцієнт поточної ліквідності	поточні активи/поточні зобов'язання	1,74	1,17	1,23
Коефіцієнт термінової ліквідності	(поточні активи-запаси)/поточні зобов'язання	1,74	1,17	1,23
Показники заборгованості				
Коефіцієнт оборотності дебітоської заборгованості	Загальний прибуток/загальна дебіторська заборгованість	3,03	5,95	4,23
Коефіцієнт загального обороту активів	Загальний прибуток/загальна сума активів	2,35	1,32	1,86

Джерело: складено автором на основі даних фінансової звітності.

Аналізуючи дану таблицю, відповідно до кожного показника можна сказати наступне:

1. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу – показує те, що ефективність використання власного капіталу у 2021 році значно зросла і склала 2,10%, коли у 2020 році вона була -88,17%.

2. Коефіцієнт рентабельності активів – показує, що у 2021 році ефективність використання активів компанії для генерації прибутку склала 1,01%.

3. Коефіцієнт валової маржі прибутку – відсоток від загального обсягу виручки, що компанія зберігає після понесених витрат на надання послуг. Варто зазначити, що як у 2020, так у 2021 роках рівень показника був майже на одному рівні - 100,09%

4. Коефіцієнт поточної ліквідності та коефіцієнт термінової ліквідності в даному випадку мають однакове значення, тому що компанія не володіє запасами. Ці показники є вищими за одиницю і показують, що ТОВ «Профітгід» має здатність виконати свої короткострокові зобов'язання та є платоспроможними у випадку надзвичайних обставин.

5. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості – так як показник є додатним (3,03), тоді компанія ефективно організувала роботу по забезпеченню фінансових надходжень за свої послуги. Як бачимо, це значення знизилось порівняно з 2020 роком, це свідчить про те, що компанія здійснює перехід до більш м'якої політики взаємовідносин з клієнтами, спрямованої на розширення частки ринку.

6. Коефіцієнт загального обороту активів показує ефективність використання активів компанії. ТОВ «Профітгід» надали стільки послуг (2,35) за рік на кожну гривню використаних активів.

У зв'язку з пандемією COVID-19 та глобальною економічною нестабільністю, ринок фінансових послуг в Україні пережив деякі труднощі, але одночасно відбувався і значний розвиток технологій та фінтех інновацій, що забезпечило платіжним провайдерам додаткові можливості розвитку та конкурентоспроможності на ринку. Крім того, уряд та Національний банк України

активно підтримували розвиток інноваційних фінансових технологій у 2021 році, що було корисним для платіжних провайдерів.

У свою чергу, ТОВ «Профїтгїд» продемонструвало доволі хороші результати своєї діяльності у роки загострення пандемії. Воно продемонструвало ефективну організацію роботи по забезпеченню фінансових надходжень за свої послуги, показало здатність виконати свої короткострокові зобов'язання та платоспроможність у випадку надзвичайних обставин, стало значно ефективніше використовувати власний капітал у 2021 році.

Без сумнівів, 2020 рік був важким для досліджуваної компанії, про що можна зробити висновок на основі порівняння фінансових звітностей та основних показників з 2021 роком. Пандемія змусила платіжні компанії звернути більше уваги на кібербезпеку, оскільки зросла кількість кібератак та спроб шахрайства через онлайн-платежі. Хоч і доходи компанії значно скоротились на певний період через зниження доходів громадян, зменшення попиту на певний вид послуг, проте пандемія дала поштовх для розвитку компанії в довгостроковій перспективі.

Наприклад, знизилосся використання безконтактних карток та підвищилася популярність мобільних додатків для оплати товарів та послуг. Оскільки багато людей стали працювати з дому та уникати контактів з людьми, то збільшилася популярність онлайн-платежів та інших електронних платіжних систем. Конкуренція в галузі платіжних провайдерів зросла через велике число нових учасників на ринку.

Це стимулювало компанію до підвищення якості послуг – поява нових типів послуг та зниження вартості для клієнтів – зміна тарифної сітки для клієнтів в залежності від часу співпраці та місячних оборотів.

Отже, сьогодні FINTECH технології в Україні активно розвиваються та використовуються в різних галузях, наприклад банкінг – видача кредитів та обслуговування банківських рахунків майже повністю перенесено в онлайн-режим, банки активно використовують FINTECH технології, такі як штучний

інтелект, blockchain, chatbots тощо; мобільні платежі, які легко та швидко опрацьовуються завдяки запуску різних мобільних додатків, таких як Google Pay, Apple Pay, Monobank, Privat24, NovaPay тощо; нові бізнес-моделі, наприклад, сервіси мікрокредитування, які пропонують короткострокові кредити онлайн, без документів та поручителів.

Війна та економічна нестабільність ускладнюють розвиток фінтеху в Україні, оскільки можуть знизити рівень довіри до фінансових інституцій та відлякувати інвесторів. Незважаючи на це, переселенці та люди, які втратили основні джерела доходів, все ще мають потребу в фінансових послугах, що створює можливості для розвитку вітчизняних фінтех-проектів.

Конфлікт на сході України та санкції проти Росії стали нагодою для розвитку вітчизняних фінтех-проектів, але обмеження на залучення інвестицій з Росії та більшості західних країн становлять проблему для українських фінтех-стартапів, які залежать від зовнішнього фінансування. За останні роки кількість фінтех-компаній в Україні значно зросла, з менше ніж 50 фінтех-стартапів на початку 2015 року до понад 400 на початку 2021 року, згідно зі статистикою.

У сучасному світі, в епоху цифрових технологій, ми стикаємося з масовим накопиченням даних в онлайн середовищі. Більшість фінансових процесів переноситься до цифрового простору, що призводить до зменшення впливу традиційних фінансових установ. Під цифровим форматом ми розуміємо виконання фінансових операцій віддалено, за допомогою сучасних технологій та платіжних систем.

Зробивши порівняння фінансових звітностей та основних показників з 2021 роком, можна зробити висновок про те, що компанія, що досліджується, зазнала складнощів у 2020 році. Пандемія призвела до збільшення кібератак та шахрайства через онлайн-платежі, тому платіжні компанії були змушені більше уваги приділяти кібербезпеці. Хоча доходи компанії значно зменшилися на певний

період через зниження доходів громадян та зменшення попиту на певний вид послуг, пандемія сприяла розвитку компанії в довгостроковій перспективі.

2.3. Оцінка впливу FINTECH на трансформацію ринку фінансових послуг

Цифрова трансформація глибоко впливає на різні соціально-економічні сфери та спонукає торговельні компанії використовувати цифрові інновації для максимізації ефективності бізнесу в цифрову еру.

Сучасні підприємства переступають поріг цифрової трансформації. Вони змагаються за виживання на ринку, і викликом для них є досягнення стійкого розвитку. Відповідно, підприємства мають тенденцію працювати над стратегіями зростання, використовуючи інноваційні рішення, оскільки технологічні нововведення революціонізують способи ведення бізнесу, створюючи нові бізнес-моделі.

У реальних умовах компанії прагнуть стати "цифровими лідерами" шляхом впровадження "проривних" технологій через реалізацію інноваційних проєктів, враховуючи їх важливість та відповідність стратегії компанії. Це особливо актуально для середніх та великих компаній, які самостійно займаються проєктною діяльністю і часто одночасно реалізують кілька проєктів.

У зарубіжній практиці сформувався клас моделей прийняття інновацій для перевірки відповідності інновацій компанії, які несуть теоретичний характер.

Тож, оцінка впливу фінтех на трансформацію ринку фінансових послуг може використовувати різні теоретичні моделі. Одним з потенційних підходів є використання моделі "Technology-Organization-Environment" (ТОЕ). Ця модель розглядає взаємодію між технологічними інноваціями, організаційними факторами та зовнішнім середовищем.

Для вивчення прийняття технологічних інновацій вчені Томатцкі та Флейшер у 1990 році розробили модель технологія-організація-середовище (ТОЕ), щоб описати складові організації, які впливають на рішення прийняті компанією. Модель ТОЕ стверджує, що три основних контексти - технологічний, організаційний і середовищний - впливають на рішення, коли організація приймає та впроваджує нову технологію [40].

Технологічний контекст розглядає доступні технології, важливі для компанії, як внутрішні, так і зовнішні, які можуть бути корисними для покращення продуктивності організації [40].

Організаційний контекст визначається у термінах ресурсів, які використовуються для підтримки прийняття інновації. Ці критерії включають розмір і масштаб компанії; централізацію, формалізацію, взаємопов'язаність та складність менеджерської структури; якість та доступність людських ресурсів компанії [40].

Середовищний контекст представляє собою оточення, в якому компанія здійснює свою діяльність, і впливає на галузь саму по собі, її конкурентів, здатність компанії отримати ресурси, надані іншими, та взаємодії з урядом [40].

У контексті фінтех, модель ТОЕ може бути використана для аналізу впливу технологічних змін, організаційних аспектів і факторів зовнішнього середовища на ринок фінансових послуг. Розглянемо цю модель більш детально для нашої ситуації з трьома ключовими складовими:

1. Технологічні інновації - ці технології дозволяють створювати нові цифрові продукти та послуги, автоматизувати процеси та покращувати ефективність фінансових операцій.:
 - а) Розпочинаються із ідентифікації технологічних інновацій, що впливають на ринок фінансових послуг, наприклад, блокчейн, штучний інтелект, Big Data.

- b) Далі проводиться оцінка можливостей, які ці інновації пропонують, такі як покращена ефективність, нові моделі бізнесу, зручність для клієнтів тощо.
 - c) Нарешті проводиться дослідження потенційних викликів, пов'язаних з впровадженням цих технологій, такі як проблеми з безпекою, недовіра до нових рішень, регуляторні обмеження тощо.
2. Організаційні фактори - FINTECH компанії мають більш гнучкі та інноваційні організаційні структури порівняно з традиційними фінансовими установами. Вони швидко приймають рішення, мають короткі цикли впровадження та реагують на зміни в ринкових умовах. FINTECH компанії також сприяють партнерству та співпраці з іншими гравцями на ринку для спільного розвитку інноваційних рішень.
- a) Передбачають визначення та дослідження організацій, що впроваджують фінтех-інновації, такі як фінтех-стартапи, традиційні банки, страхові компанії тощо.
 - b) Далі здійснюється аналіз стратегічних рішень таких організацій щодо фінтех, наприклад, інвестиції у дослідження та розробку, партнерства з іншими структурами, зміна внутрішньої культури й гнучкості.
 - c) Окрім того, проводиться оцінка здатності організацій до інновацій, а саме розглядається наявність ресурсів, технічні навички, лідерські здібності тощо.
3. Зовнішнє середовище - FINTECH компанії змінюють економічне середовище, в якому діють фінансові послуги. Вони сприяють зростанню конкуренції, впливають на бізнес-моделі традиційних банків та стимулюють їх до цифрової трансформації.
- a) Відбувається вивчення регуляторних політик, які впливають на фінтех-сектор, такі як ліцензування, захист даних, кібербезпека тощо.

- b) Далі проводиться дослідження конкурентного середовища, включаючи наявність інших фінтех-компаній, традиційних учасників ринку та потенційних новачків.
- c) Вивчаються зміни у споживчих поведінках і очікуваннях клієнтів щодо фінансових послуг, таких як попит на зручні електронні рішення, персоналізацію, швидкість та доступність.
- d) Розглядаються економічні, соціальні і технологічні тенденції, що впливають на фінансовий сектор, наприклад, зростання електронної комерції, зміни регуляторних рамок або зростання цифрової грамотності.

Описану модель подано на Рис.2.4.

Рис. 2.4. Модель "Technology-Organization-Environment" для дослідження впливу FINTECH на трансформацію ринку фінансових послуг.

Джерело: складено автором на основі [40].

У моделі ТОЕ важливо розглядати взаємозв'язки між трьома описаними складовими. Наприклад, технологічні інновації можуть вимагати змін у структурі та процесах організацій, а також можуть бути обмежені регуляторними вимогами.

Зміни в зовнішньому середовищі можуть стимулювати або гальмувати інвестиції в фінтех та сприяти адаптації фінансових установ.

Оцінка впливу фінтех на трансформацію ринку фінансових послуг за моделлю ТОЕ вимагає систематичного дослідження і аналізу кожної складової. Вона може допомогти ідентифікувати ключові фактори успіху і виклики для фінтех-інновацій, а також визначити стратегії та дії, необхідні для досягнення позитивної трансформації ринку фінансових послуг.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ РОЗВИТКУ FINTESCH

3.1. Трансформаційні процеси на ринку фінансових послуг з урахуванням сучасних викликів

Протягом останніх років фінтех-інновації зазнали значного зростання як у світі, так і в Україні. Вони дозволили покращити доступність та якість фінансових послуг, зменшити витрати на їх надання та збільшити конкуренцію на ринку. Це позитивно вплинуло на розвиток економіки та зростання рівня фінансової грамотності населення.

Тож, розвиток фінтеху мав суттєвий вплив на український ринок. Деякі з найбільш очевидних факторів впливу подано на Рис. 3.1.

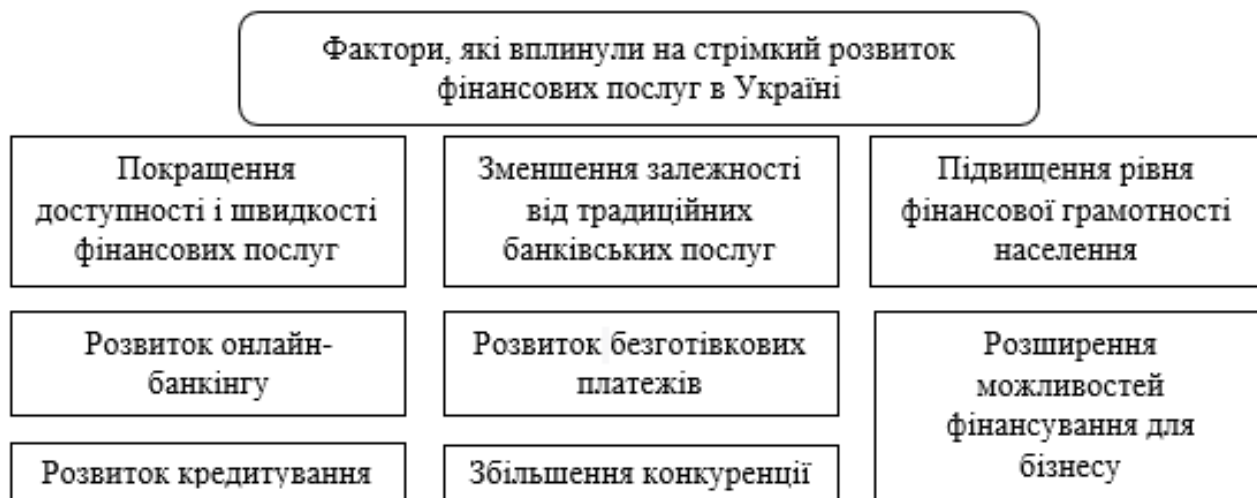

Рис. 3.1. Фактори, які вплинули на стрімкий розвиток фінансових послуг в Україні

Джерело: складено автором.

Покращення доступності та швидкості фінансових послуг полягає у тому, що фінтех-компанії зазвичай пропонують швидкі та зручні сервіси, що дозволяє користувачам отримувати фінансові послуги більш ефективно та швидко, ніж у традиційних банках.

За допомогою фінтех-компаній користувачі можуть легко здійснювати грошові перекази, отримувати кредити та здійснювати інші фінансові операції, не залежачи від традиційних банків. Це є ознакою зменшення залежності від традиційних банківських послуг.

Підвищення рівня фінансової грамотності населення відображається у тому, що завдяки фінтех-компаніям, користувачі можуть стати більш свідомими в своїх фінансових рішеннях та отримати доступ до більш інформованого ринку фінансових послуг.

Розвиток онлайн-банкінгу, нові онлайн-сервіси та додатки український банків дозволяють клієнтам отримувати доступ до банківських послуг та проводити операції через Інтернет. Це дало змогу зробити банківські послуги більш доступними та зручними для клієнтів.

В Україні з'явилися нові фінтех-платформи, що сприяють безготівковим платежам та електронній комерції. Це дало змогу спростити та прискорити процес оплати за товари та послуги, а також зменшити кількість готівки в обігу.

Окрім того, спостерігається розвиток у галузі кредитування. Фінтех-компанії розширили доступність кредитування через запровадження різних форм кредитування, наприклад, peer-to-peer кредитування та кредитні лінії.

Збільшення конкуренції, поява нових фінтех-компаній та відкриття нових ринків фінансових послуг сприяло збільшенню конкуренції на ринку. Це призвело до зниження вартості деяких фінансових послуг та покращення їх якості.

Розширення можливостей фінансування для бізнесу, а саме – фінтех-компанії пропонують різноманітні інноваційні способи фінансування, такі як краудфандинг, підтримка інвесторів, та інші.

Враховуючи стрімкий розвиток фінтех послуг, Національним банком України була затверджена Стратегія розвитку фінансових технологій України до 2025 року. Вона спрямована на створення зрілої екосистеми фінансових технологій в Україні, що може допомогти досягти сталого розвитку в цій галузі та забезпечити безпеку та стійкість фінансової системи країни. Затвердження Стратегії є важливим кроком в напрямку розвитку фінансових технологій в Україні та відповідає на сучасні виклики та тенденції глобального ринку.

Враховуючи вищезазначену інформацію, можна виокремити наступні фактори, які були передумовами для розробки Стратегії розвитку фінансових технологій України до 2025 року, які подано на Рис.3.2.

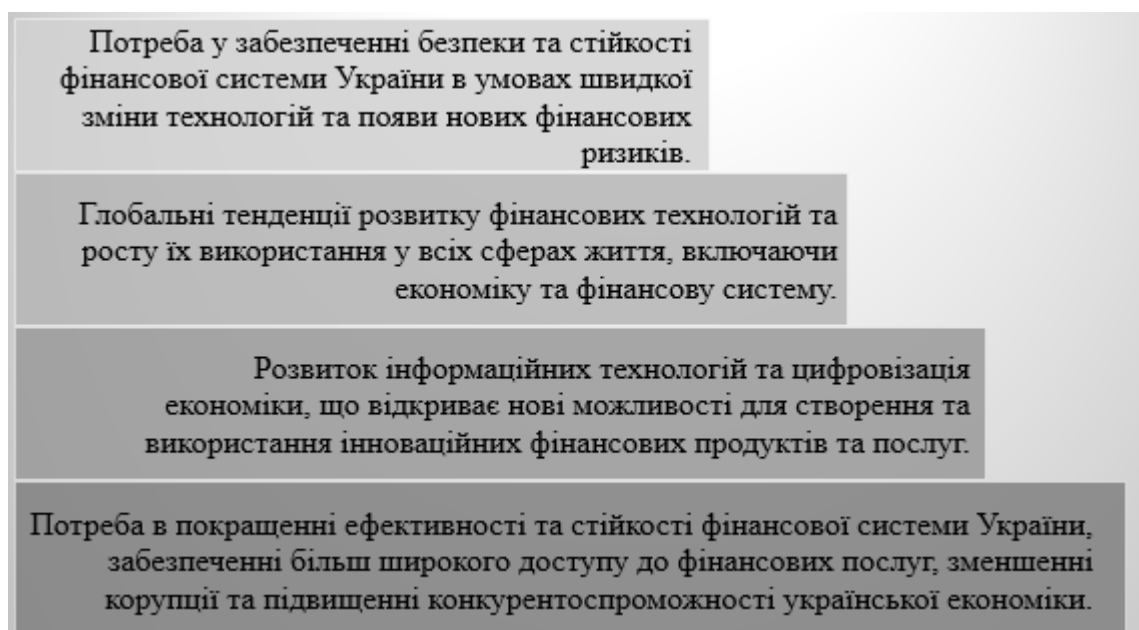

Рис. 3.2. Основні передумови розробки Стратегії розвитку фінансових технологій України до 2025 року

Джерело: складено автором.

Тож, запровадження Стратегії розвитку фінансових технологій України до 2025 року був відповіддю на ці виклики та мав на меті створити ефективну, безпечну та інноваційну фінансову систему для розвитку української економіки та підвищення рівня життя населення.

Основні завдання, на які спрямована Стратегія, включають сталий розвиток інновацій, безготівкову економіку та підвищення фінансової грамотності населення та бізнесу. Вона сприятиме покращенню ефективності фінансової системи України, забезпеченню більш широкого доступу до фінансових послуг, зменшенню корупції та підвищенню конкурентоспроможності української економіки.

Основні елементи Стратегії включають створення "пісочниці" для швидкого тестування інноваційних проєктів, підвищення рівня фінансової обізнаності населення та бізнесу, та запуск академічної бази для відкритого банкінгу. За останнє десятиліття фінансовий ринок в Україні радикально змінився, перетворившись на екосистему банківських та небанківських ринків, з великим попитом на цифрові продукти та послуги у фінансовому секторі [29].

Український фінтех-ринок сьогодні найбільш розвинений у напрямках платіжних послуг та мікрокредитування. Виконання Стратегії призведе до створення благополучних умов для розвитку всіх сегментів ринку.

Для забезпечення спільної роботи з реалізації стратегії в рамках документа було розроблено перелік заходів, дій та відповідальних виконавців, а також індикаторів досягнення стратегічних цілей у кожному з трьох стратегічних напрямків [29]:

- розвинена кешлес-економіка;
- високий рівень цифрової та фінансової грамотності;
- стала фінтех-екосистема.

Реалізація стратегії значною мірою залежатиме від успішної реалізації відповідних цифрових проєктів, які здійснює Національний Банк. Зокрема, ці проєкти включають віддалену ідентифікацію та верифікацію, виконання євродирективи PSD2, забезпечення можливості здійснення миттєвих платежів між рахунками у форматі 24/7 у СЕП, посилення регуляторного периметру у сфері кібербезпеки та інші інноваційні проєкти центробанку.

Стратегічні показники успішної реалізації документа включатимуть [29]:

1. Застосування гравцями ринку стандартів відкритого банкінгу й інструментів віддаленої ідентифікації та верифікації користувачів.
2. Запуск "пісочниці" та збільшення кількості інноваційних продуктів, які проходять тестування в ній.
3. Розвиток усіх ніш фінтеху в збалансованому режимі.
4. Використання інноваційних технологій у наглядових та регуляторних процесах.
5. Підвищення рівня цифрової та фінансової грамотності населення та рівня підготовки професійних кадрів на фінтех-ринку.

Регуляторна пісочниця (англ. regulatory sandbox) - це програма, яку встановлює регулятор, щоб дозволити інноваційним компаніям, які розробляють технології і продукти в фінтех секторі, тестувати їх на обмеженій території з обмеженим обсягом клієнтів за умови, що вони будуть дотримуватися встановлених правил і нормативних актів.

Це дає можливість стартапам і малим компаніям на практиці перевірити свої ідеї, не порушуючи законодавство та правила, а також допомагає регуляторам розуміти, які правила слід змінити або доповнити, щоб підтримати інновації і розвиток фінтех-сектору. Таким чином, регуляторна пісочниця може сприяти розвитку нових продуктів і послуг, забезпечуючи належний рівень захисту споживачів і фінансової стабільності.

У квітні 2023 року Національний банк ввів в дію регуляторну платформу-пісочницю для перевірки інноваційних продуктів. На сьогоднішній день, у світі існує більше 20 "пісочниць" в таких країнах як США, Великобританія, Канада, Австралія, Швейцарія, Австрія, Сінгапур, Литва, ОАЕ, Малайзія, Філіппіни, Таїланд, Індонезія та інші. Набагато більше таких платформ перебуває на різних стадіях розробки та впровадження. Таким чином, Україна приєдналась до цієї

групи, що є вражаючим, враховуючи те, що країна перебуває в режимі повномасштабної війни [30].

Регуляторна платформа має три важливі функції. По-перше, вона надає зовсім інший новий формат взаємодії з ринком. Ця платформа доступна для всіх учасників, які бажають впровадити нові сервіси та продукти, що поліпшать життя своїх клієнтів. Комунікації на платформі менш зарегульовані та дозволяють застосування інновацій.

Таким чином відбуватиметься забезпечення відкритого спілкування з учасниками ринку щодо напрямків розвитку галузі. Учасники можуть обговорювати адресні запити щодо розвитку певних продуктів, сервісів та технологій. Це також дозволяє підвищувати рівень технологічної експертизи НБУ та тримати руку на пульсі ринку, змінюючи свої підходи.

По-друге, шляхом взаємодії з фінтех-компаніями, Національний банк покращуватиме свою регуляторну функцію. Під час тестування різних фінансових продуктів, він набуватиме досвіду та розумітиме потреби учасників ринку, виявлятиме можливі недоліки у своїх регуляторних політиках і знаходитиме шляхи для поліпшення. Це дозволить регулятору ефективно модернізувати нормативну базу, щоб швидко та легко допомагати компаніям і продуктам успішно вийти на ринок [30].

Третім аспектом є встановлення спеціального правового режиму для фінансових та платіжних компаній, що дозволяє їм тестувати нові сервіси в обмеженому середовищі, не порушуючи законодавство та захищаючи права споживачів. Це стосується продуктів та сервісів, що юридично не визначені та не прописані в законодавстві, і не існують на ринку на даний момент.

Крім того, очікується, що впровадження регуляторної платформи сприятиме збільшенню інвестицій в український фінансовий сектор. Наприклад, компанії, які брали участь у тестуванні сервісів на регуляторній платформі британського регулятора FCA, збільшили обсяг залучення інвестицій у 6,6 разів [30].

На практиці це відбувається наступним чином: компанії, які бажають взяти участь у регуляторній платформі, подають заявку. Після цього команда Національного банку обробляє заявку та встановлює спеціальні умови для тестування продукту, наприклад, обмеження на кількість клієнтів, кількість транзакцій та максимальну суму операцій. Крім того, встановлюються додаткові вимоги щодо захисту прав користувачів фінансових послуг. Після узгодження умов тестування між Національним банком та компанією, яка бере участь у тестуванні, укладається договір про проведення тестування.

Сьогодні учасниками регуляторної платформи можуть бути лише фінустанови, які мають авторизацію Національного банку - банки та інші фінансові установи.

Як показує світовий досвід, здебільшого, запровадження регуляторних пісочниць мало позитивні наслідки. Більшість країн дійсно змогли підсилити конкуренцію на фінансових ринках і поліпшити якість фінансових та платіжних продуктів і сервісів. Також варто зазначити, що запровадження регуляторних пісочниць зазвичай супроводжується детальним моніторингом та оцінкою результатів, що дозволяє регуляторам належним чином оцінити ефективність ініціативи та коригувати її у разі потреби.

У свою чергу, Національний банк України буде уважно моніторити розвиток фінтех-індустрії в Україні та світі. У випадку потреби, він спільно з учасниками фінансового ринку буде регулярно оновлювати Стратегію, щоб відповідати вимогам та викликам сучасності.

3.2. Рекомендації щодо впровадження інновацій для стимулювання розвитку ринку фінансових послуг

Швидкий розвиток сучасних технологій, їх вплив на час прийняття рішень, зміни способів комунікації мають значний вплив на фінансову сферу, в тому числі і на платіжні системи. Окрім технологічних змін у самих платіжних системах, ці зміни також призвели до зміни потреб користувачів, які хочуть переказувати гроші швидше, безпечніше та надійніше.

На світовому ринку процес змін почався вже доволі давно, а вже зараз він відбувається і в Україні. Використання новітніх технологій пришвидшує обробку інформації та даних, що стосуються клієнтів, тим самим покращуючи якість обслуговування клієнтів.

Огляд основних тенденцій розвитку фінансових послуг під впливом цифровізації та інновацій дозволяє виділити найбільш важливі технології, які відображено на Рис.3.3.

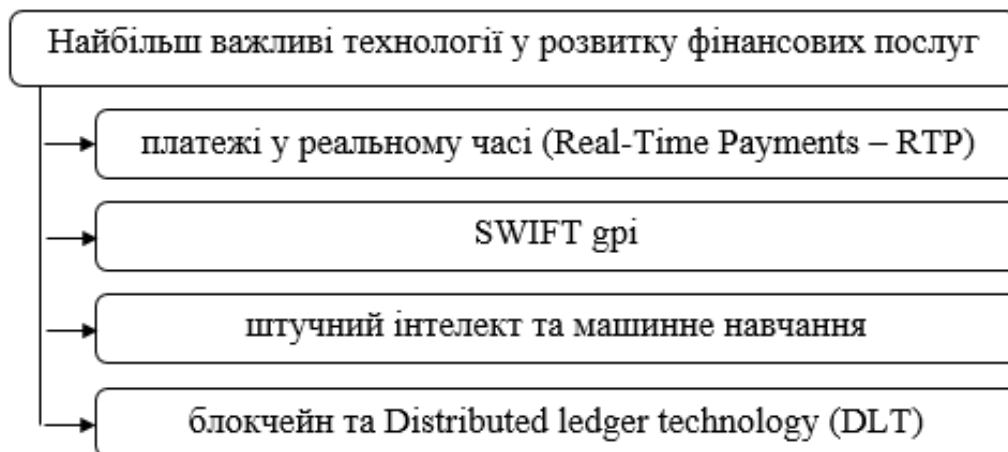

Рис. 3.3. Найбільш важливі технології у розвитку фінансових послуг
Джерело: складено автором.

Технологія платежів у реальному часі (Real-Time Payments - RTP) є способом передачі коштів, який дозволяє переказувати гроші з одного рахунку на інший у режимі реального часу, відразу ж після того, як запит на переказ був надісланий.

Ця технологія базується на системах електронних платежів, що дозволяють здійснювати перекази коштів між рахунками в різних банках в режимі реального часу. Для здійснення таких платежів використовуються спеціальні мережі, які дозволяють швидко та безпечно передавати фінансові операції.

Переваги RTP полягають у тому, що вони дозволяють здійснювати миттєві платежі 24/7, що особливо важливо в епоху глобалізації та інтернет-торгівлі. Це дозволяє бізнесу підвищити ефективність та знизити витрати, а також забезпечити зручність та швидкість оплати для споживачів.

Крім того, RTP дозволяє покращити контроль та безпеку фінансових операцій, оскільки вони забезпечують миттєвість та відстеження операцій в режимі реального часу.

Загалом, технологія платежів у реальному часі є важливим кроком до подальшого розвитку фінансової інфраструктури та забезпечення конкурентоспроможності фінансових установ у сучасному світі.

SWIFT gpi (Global Payment Innovation) - це технологія, яка була створена компанією SWIFT з метою поліпшення процесу міжнародних платежів. Ця технологія забезпечує швидкість, точність та надійність міжнародних переказів грошей, дозволяючи клієнтам SWIFT отримувати повну інформацію про стан операції [31].

SWIFT gpi працює на основі стандартів і протоколів SWIFT, забезпечуючи зручний та безпечний спосіб здійснення міжнародних платежів. Завдяки використанню технології gpi, перекази грошей можуть здійснюватися в режимі реального часу, з максимальною швидкістю та безпекою.

Основні переваги технології SWIFT gpi:

1. Швидкість: перекази грошей можуть здійснюватися в режимі реального часу, забезпечуючи максимальну швидкість операції.
2. Надійність: забезпечується повна інформаційна відкритість операцій, що дозволяє контролювати їх стан.

3. **Транспарентність:** SWIFT gpi дозволяє клієнтам отримувати повну інформацію про вартість операції, що сприяє підвищенню ефективності та контролю витрат.
4. **Зниження витрат:** використання SWIFT gpi дозволяє знизити витрати на операції міжнародних платежів.

Загалом, технологія SWIFT gpi є важливим кроком у розвитку фінансової інфраструктури та забезпеченні безпеки та ефективності міжнародних платежів, що пояснює необхідність її розвитку в рамках вітчизняного ринку фінансових послуг.

Штучний інтелект (AI) та машинне навчання (Machine Learning) є сильними інструментами, які дозволяють комп'ютерам виконувати завдання, які традиційно були призначені для людей.

Штучний інтелект - це загальний термін, який включає в себе будь-яку технологію, що дозволяє комп'ютерам виконувати завдання, які традиційно виконуються людьми. Штучний інтелект може включати в себе різні аспекти, такі як машинне навчання, обробку природних мов, розпізнавання образів, робототехніку та багато іншого.

Штучний інтелект в рамках фінансових послуг може відігравати важливу роль в забезпеченні ефективності та безпеки фінансових операцій. Одним з найбільш поширених застосувань штучного інтелекту в фінансовому секторі є обробка та аналіз великих обсягів даних, що дає змогу виробляти рішення на основі оцінки ризику та прогнозування трендів на ринку.

Штучний інтелект може допомагати банкам та іншим фінансовим установам виявляти шахраїв та запобігати шахрайству. Наприклад, система може використовувати аналіз текстів та зображень, щоб визначати, чи є підробленими документи, які представляють клієнти, а також виявляти ненормальні та сумнівні транзакції.

Штучний інтелект також може допомагати банкам та іншим установам в забезпеченні кращої обслуговування клієнтів, наприклад, за допомогою розумних роботів або голосових асистентів, які можуть відповідати на запитання та надавати рекомендації.

Окрім того, штучний інтелект може допомагати в розробці нових фінансових продуктів та сервісів, наприклад, за допомогою аналізу споживчої поведінки та прогнозування її змін.

Нарешті, штучний інтелект може використовуватися для автоматизації рутинних операцій, таких як обробка документів та підготовка звітності, що дозволяє працівникам фінансових установ зосередитися на більш важливих завданнях.

Хоча штучний інтелект може допомогти вирішувати багато проблем в рамках фінансових послуг, він також може стати джерелом деяких загроз та викликати певні ризики. Деякі з них подано у Таблиці 3.1.

Отже, перед впровадженням технологій штучного інтелекту в фінансовому секторі важливо враховувати певні чинники та приймати необхідні заходи для зменшення ризиків:

1. Розробити стратегію використання штучного інтелекту, яка враховує питання безпеки, етики та ризики, пов'язані з впровадженням технологій.
2. Встановити якісні та кількісні метрики, щоб оцінити точність та ефективність системи штучного інтелекту.
3. Забезпечити належний захист даних клієнтів, що використовуються для тренування та тестування моделей штучного інтелекту. Для цього можна використовувати шифрування даних, автентифікацію та авторизацію доступу, моніторинг зловмисних дій та інші заходи.
4. Забезпечити навчання та розвиток фахівців зі штучного інтелекту, щоб забезпечити високу якість використання технологій та виконання комплексних завдань.

Ризики, викликані використанням штучного інтелекту
в рамках фінансових послуг

Вид ризику	Характеристика ризику
Ризик безпеки даних	Штучний інтелект вимагає доступу до великої кількості даних, включаючи особисту інформацію про клієнтів та фінансові операції. Якщо ці дані стануть доступними для зловмисників, це може призвести до серйозних наслідків, включаючи втрату грошей та порушення конфіденційності даних.
Ризик залежності від технології	Використання штучного інтелекту може зробити фінансові установи залежними від цієї технології. Якщо система штучного інтелекту зламається або зазнає кібератаки, це може призвести до великих проблем для банків та інших фінансових установ, можуть виникнути проблеми з обслуговуванням клієнтів та нестача фахівців, які зможуть вирішувати складні задачі вручну.
Ризик недостатньої якості даних	Штучний інтелект зазвичай працює на основі алгоритмів машинного навчання, які вимагають великої кількості даних для навчання. Якщо ці дані не є точними або повними, це може призвести до невірних результатів та неправильних рішень.
Ризик втрати робочих місць	Використання штучного інтелекту може призвести до автоматизації багатьох рутинних операцій, що може призвести до зменшення кількості працівників, які займаються цими операціями.
Ризик недостатньої точності та достовірності алгоритмів	Якщо моделі навчання не забезпечують високу точність, то можуть виникати помилки, які можуть привести до неправильних рішень та фінансових втрат. Також можуть виникати проблеми зі захистом даних клієнтів, які можуть бути викрадені з систем, які використовують штучний інтелект.

Джерело: складено автором на основі опрацьованої літератури.

5. Використовувати системи штучного інтелекту як допоміжний інструмент для фахівців, а не як заміну для людей. Це дозволить забезпечити більш точні та швидкі результати, а також зменшити ризики, пов'язані з автоматизацією та відсутністю контролю над процесом.

6. Вести постійний моніторинг та аналіз результатів використання систем штучного інтелекту, щоб вчасно виявляти помилки та вирішувати проблеми.

7. Встановлювати механізми захисту від кібератак та зловмисних дій.

Машинне навчання - це технологія, яка дозволяє комп'ютерам навчатися з даних, замість того, щоб отримувати вказівки від програмістів. Завдяки цьому,

комп'ютери можуть самостійно знаходити закономірності в даних і приймати рішення на основі цих закономірностей.

Машинне навчання є важливою складовою відносно нової сфери фінтеху. Застосування машинного навчання дозволяє створити ефективні інструменти для автоматизації фінансових процесів, зменшення ризиків та покращення точності прийняття рішень.

Машинне навчання використовується для аналізу великих обсягів даних та прогнозування подій. Наприклад, в банківській сфері машинне навчання може використовуватися для автоматизації процесу визначення ризику при видачі кредитів та виявлення шахрайства. В страховій сфері машинне навчання може використовуватися для прогнозування страхових виплат та оцінки ризиків.

Окрім того, машинне навчання може допомогти у розробці персоналізованих фінансових продуктів та послуг, що враховують індивідуальні потреби та характеристики клієнтів. Наприклад, системи рекомендацій, що базуються на машинному навчанні, можуть надавати клієнтам інформацію про найбільш вигідні для них фінансові продукти.

Застосування машинного навчання у фінтеху може забезпечити більш точні та швидкі рішення, що призводить до зменшення ризиків та збільшення ефективності фінансових процесів.

Блокчейн - це технологія, яка дозволяє створювати цифрові записи, які є безпечними та не можуть бути змінені. У фінтесі, блокчейн може бути використаний для створення безпечної та надійної інфраструктури, яка дозволить виконувати операції без посередників, тобто без необхідності використовувати банки та інші фінансові установи.

У загальному, блокчейн може бути використаний на ринку фінтех послуг у певних напрямках, які подано на Рис. 3.4.

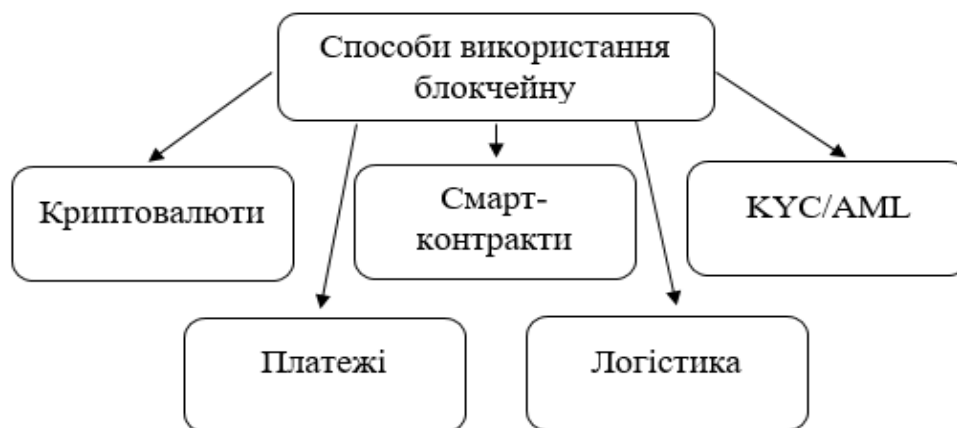

Рис. 3.4. Способи використання блокчейну на ринку фінансових послуг [32]

Блокчейн використовується для створення криптовалют, таких як біткоїн, які можуть бути використані для безпечного та швидкого переказу коштів.

Смарт-контракти - це програми, які дозволяють автоматизувати виконання угод без посередників. Блокчейн дозволяє створювати безпечні та надійні смарт-контракти.

Блокчейн може використовуватися для підтвердження ідентифікації користувачів та виконання процедур KYC/AML. Це дозволяє підвищити безпеку та захист від шахрайства в фінансових операціях.

Дана технологія може дозволити зменшити витрати на операції з переказу коштів, зменшивши кількість посередників в процесі.

Блокчейн може бути використаний у логістиці для відстеження вантажів та відправлень, забезпечуючи безпечну та надійну інформаційну інфраструктуру.

Якщо ж говорити про Distributed Ledger Technology (DLT), то на ринку фінтех вона використовується для побудови безпечних та ефективних фінансових систем. Одним з найбільш відомих прикладів використання DLT є вищезгадана технологія блокчейн, яка забезпечує безпеку та достовірність операцій з криптовалютами, такими як Bitcoin та Ethereum [33].

DLT може бути використана не тільки для криптовалют, а і для збереження та передачі будь-яких даних, в тому числі фінансових транзакцій та документів.

Наприклад, DLT може використовуватись для створення цифрових платіжних реєстрів, які можуть зберігати інформацію про оплату товарів та послуг [33].

DLT може також допомогти в управлінні ризиками та підвищенні ефективності фінансових операцій, шляхом автоматизації процесів та зменшення кількості посередників у фінансових транзакціях. В результаті цього можуть бути зменшені витрати та підвищена швидкість операцій [33].

Загалом, блокчейн може допомогти спростити багато процесів у фінтесі та забезпечити безпеку та надійність фінансових операцій. Його запровадження на українському ринку фінансових послуг потребує ретельної підготовки, великої уваги до деталей та взаємодії зі всіма зацікавленими сторонами. До того ж, в Україні ще не створено повноцінної інфраструктури для розробки та впровадження блокчейн-технологій, тому її потрібно будувати. Ось деякі додаткові рекомендації, які можуть допомогти в запровадженні блокчейн-технологій у фінтехі України:

1. Співпраця зі стартапами, які спеціалізуються на розробці блокчейн-продуктів, може допомогти забезпечити необхідні ресурси та знання для реалізації проектів.
2. Партнерство з банками та іншими фінансовими установами може допомогти в розробці та тестуванні блокчейн-продуктів, а також забезпечити їхнє впровадження в реальному житті.
3. Необхідно враховувати юридичні аспекти та регулювання в галузі блокчейн-технологій. Для цього можна співпрацювати зі спеціалізованими юридичними консультантами.
4. Блокчейн-технології мають високий рівень безпеки, проте варто забезпечити додатковий захист, щоб запобігти можливим кібератакам та крадіжкам.

5. Для успішного запровадження блокчейн-технологій потрібно мати команду фахівців, які мають необхідні знання та навички. Отже, потрібно проводити навчання та підвищувати кваліфікацію.

Запровадження розглянутих технологій може проводитись за загальною послідовністю, розділеною на кілька етапів, які відображено у Таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Етапи запровадження інноваційних технологій на ринку фінансових послуг

Етап	Опис етапу
1. Вивчення технології	Перш за все, потрібно ретельно вивчити обрану технологію та її можливості. Це дозволить зрозуміти, як можна її використовувати в галузі та які переваги вона може мати.
2. Визначення сфер застосування	Наступним кроком є визначення сфер, де можна використовувати технологію у фінтесі. Серед можливих застосувань можуть бути платежі, перекази коштів, KYC/AML, логістика, обслуговування та інші.
3. Розробка проектів	Після визначення сфер застосування потрібно розробити проекти, які використовуватимуть технології. Для цього можна залучити команду розробників або співпрацювати з компаніями, які мають досвід у розробці подібних проектів.
4. Тестування та впровадження	Після розробки проектів потрібно провести їх тестування та впровадження. Для цього можна використовувати пілотні проекти або запуснути проект у обмеженому масштабі.
5. Регулювання	Інноваційні технології ще не повністю регульовані в Україні, тому потрібно враховувати юридичний аспект при впровадженні технології. Для цього можна співпрацювати з юридичними експертами та залучити їхню допомогу при розробці проектів.

Джерело: складено автором.

Стратегія розвитку фінансових технологій України до 2025 року, яка була розглянута в попередньому розділі, розроблена з метою сприяння розвитку фінтех-галузі в Україні. Пропонуємо наступні кроки, які можна здійснити для реалізації цієї Стратегії:

1. Уряд повинен створити сприятливу екосистему, яка б підтримувала розвиток фінтех-стартапів, включаючи забезпечення правової, фінансової та інфраструктурної підтримки.

2. Зі сторони держави необхідно посилити регулювання в галузі фінтех, щоб захистити інвесторів та споживачів, забезпечити стабільність фін. системи.

3. Розширення доступу до фінансових послуг для населення, малого та середнього бізнесу, зокрема шляхом використання фінтех-рішень.

4. Розвиток цифрової інфраструктури, включаючи покращення доступу до Інтернету та електронних послуг.

5. Уряд повинен стимулювати та залучати інвестиції у фінтех-галузь, зокрема шляхом створення сприятливого клімату для інвестицій та розробки нових програм фінансування.

6. Необхідно розвивати кадрову базу в галузі фінтех, зокрема шляхом підготовки нових фахівців та перепідготовки існуючих фахівців.

7. Стимулювання інноваційних рішень шляхом надання фінансової та іншої підтримки для досліджень та розробок. Також можна сприяти інноваціям шляхом запровадження спеціальних програм фінансування та конкурсів з присудженням грантів для фінтех-стартапів та інших інноваційних проєктів.

8. В Україні вже існує велика кількість фінтех-стартапів, які потребують підтримки. Уряд може надавати стартапам гранти, знижки на податки та інші привілеї, щоб допомогти їм зростати та розвиватися.

9. Уряд може підтримувати розвиток електронних платіжних систем, що забезпечуватимуть швидкий та безпечний грошовий обіг. Це створить умови для зростання онлайн-бізнесу та дозволить фінтех-компаніям працювати більш ефективно.

Тож, фінтех-індустрія у світі та в Україні є досить перспективною та швидко зростає. Щоб допомогти у розвитку фінтеху в нашій країні буде доцільним притримуватись наданих рекомендацій щодо реалізації Стратегії та впровадження інноваційних технологій на ринку.

Отже, Стратегія розвитку фінансових технологій України до 2025 року є важливим документом, який визначає напрямки розвитку фінтех-сектора в Україні на наступні роки. Серед ключових завдань, які визначені у стратегії, можна

виділити забезпечення правової бази для розвитку фінтеху, створення інноваційної інфраструктури та збільшення кількості інвестицій у фінтех-проекти.

Стратегія розвитку фінансових технологій України до 2025 року є важливим кроком у розвитку фінтех-сектора в Україні та може сприяти збільшенню конкурентоспроможності країни в глобальному фінтех-середовищі. Однак, успіх стратегії залежить від її ефективної реалізації та підтримки з боку влади, бізнесу та інших зацікавлених сторін.

Запровадження інноваційних технологій на вітчизняному ринку фінансових послуг є дуже важливим кроком у розвитку цієї галузі в Україні. Фінтех-інновації можуть допомогти зменшити витрати на проведення фінансових операцій, збільшити швидкість і ефективність транзакцій, покращити доступність фінансових послуг та забезпечити більшу безпеку операцій.

Однак, запровадження інноваційних технологій потребує великих зусиль та ресурсів. Для успішної реалізації цього процесу необхідно підтримка з боку влади та бізнесу, створення правової бази, яка регулює функціонування фінтех-компаній та захищає права споживачів фінансових послуг. Також важливою складовою успішного запровадження інновацій є підготовка кадрів та освіта в галузі фінтех.

Україна має значний потенціал для розвитку фінтех-інновацій та вже має деякі успішні приклади в цій галузі. Однак, далі потрібно продовжувати розвивати цей сектор, стимулювати інноваційні рішення та забезпечувати сприятливі умови для розвитку фінтех-проектів в Україні.

ВИСНОВКИ

Отже, розвиток FINTECH сприяє появі більш ефективних та доступних продуктів для клієнтів. Однак, з іншої сторони постає питання безпеки даних, кібербезпеки та регулювання таких послуг. Трансформація ринку фінансових послуг у контексті FINTECH актуальна для розуміння впливу технологічного розвитку на фінансову сферу та обговорення потенційних переваг та викликів, що виникають в цьому процесі.

За результатами дослідження зроблено такі висновки:

1. Розкрито економічну сутність ринку фінансових послуг – це сукупність економічних взаємовідносин щодо купівлі, продажу, розподілу, а також перерозподілу активів між секторами економіки. Він є елементом фінансового ринку та відіграє чималу роль у його структурі. Тут здійснюється обмін грошовими коштами, надаються кредитні ресурси, відбувається мобілізація капіталів. Звичайно, що основне значення тут надається фінансовим послугам.

2. З'ясовано, що FINTECH – це певна сукупність нових технологій, за використання яких споживачі фінансових продуктів та послуг отримують їх та здійснюють фінансові операції онлайн, тобто дистанційно за допомогою мобільних додатків або інших програмних застосунків. Такі технології є швидкими, безпечними та автоматизованими, не потребують прямої участі представників фінансових установ. Розвиток фінансових технологій в межах ринку фінансових послуг відіграє значну роль у трансформації та модернізації цього сектору. Фінансові технології поєднують фінансові послуги з використанням інноваційних технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, облікові записи в інтернеті та інші. Розвиток фінансових технологій відкриває нові можливості для клієнтів та фінансових установ. Вони сприяють зручнішому доступу до фінансових послуг, зменшенню витрат та оптимізації процесів.

3. Узагальнення світового досвіду запровадження FINTECH на ринку фінансових послуг показало, що такий досвід є досить різноманітним і динамічним. Останні роки були визначені значними інноваціями в цьому секторі, які змінили спосіб, яким люди користуються фінансовими послугами в галузях електронних платежів, альтернативного кредитування, аналізу даних, блокчейн технологій, тощо.

4. Визначено тенденції розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг під впливом FINTECH. Дослідження показало, що сьогодні FINTECH в Україні активно розвивається та використовується в різних галузях. Війна та економічна нестабільність ускладнюють розвиток фінтеху, оскільки можуть знизити рівень довіри до фінансових інституцій та відлякувати інвесторів. Незважаючи на це, переселенці та люди, які втратили основні джерела доходів, все ще мають потребу в фінансових послугах, що створює можливості для розвитку вітчизняних фінтех-проектів. За останні роки кількість фінтех-компаній в Україні значно зросла, з менше ніж 50 фінтех-стартапів на початку 2015 року до 203 на початку 2021 року, згідно зі статистикою.

5. Охарактеризовано співпрацю FINTECH-компаній і суб'єктів ринку фінансових послуг України. На сьогоднішній день в Україні спостерігається динамічний розвиток сектору фінансових технологій. До провідних компаній у цій галузі відносяться: Monobank, PrivatBank, Paysera, WAYFORPAY, PLATON та інші. Провідні FINTECH компанії в Україні допомагають спростити процеси оплати, забезпечують безпеку та зручність використання фінансових послуг, а також сприяють фінансовій грамотності шляхом доступу до цифрових фінансових інструментів. Окрім того, було здійснено аналіз фінансового стану та діяльності ТОВ «Профітгід», який показав, що компанія зазнала складнощів у 2020 році. Пандемія призвела до збільшення кібератак та шахрайства через онлайн-платежі, тому платіжні компанії були змушені більше уваги приділяти кібербезпеці. Хоча доходи компанії значно зменшилися на певний період через зниження доходів

громадян та зменшення попиту на певний вид послуг, пандемія сприяла розвитку компанії в довгостроковій перспективі.

6. Оцінено потенційну модель для визначення впливу FINTECH на трансформацію ринку фінансових послуг може використовувати різні теоретичні моделі. Одним з потенційних підходів є використання моделі "Technology-Organization-Environment" (TOE). Ця модель розглядає взаємодію між технологічними інноваціями, організаційними факторами та зовнішнім середовищем. Оцінка впливу фінтех на трансформацію ринку фінансових послуг за моделлю TOE вимагає систематичного дослідження і аналізу кожної складової. Вона може допомогти ідентифікувати ключові фактори успіху і виклики для фінтех-інновацій, а також визначити стратегії та дії, необхідні для досягнення позитивної трансформації ринку фінансових послуг.

7. Охарактеризовано трансформаційні процеси на ринку фінансових послуг з урахуванням сучасних викликів. Такі процеси на ринку фінансових послуг є необхідними, оскільки сучасний світ стикається зі значними викликами та змінами. Саме для цього було затверджено Стратегію розвитку фінансових технологій України до 2025 року. Її вивчення дало розуміння про те, що вона є важливим документом, який визначає напрямки розвитку фінтех-сектора в Україні на наступні роки. Серед ключових завдань, які визначені у Стратегії, виділено забезпечення правової бази для розвитку фінтеху, створення інноваційної інфраструктури та збільшення кількості інвестицій у фінтех-проекти. Вона є важливим кроком у розвитку фінтех-сектора в Україні та може сприяти збільшенню конкурентоспроможності країни в глобальному фінтех-середовищі. Основні завдання Стратегії планувалось запроваджувати з початком 2022 року, проте через повномасштабне вторгнення відтермінувало більшість процесів. Сьогодні уряд робить усе для виконання Стратегії, до прикладу, у квітні 2023 року Національний банк ввів в дію регуляторну платформу-пісочницю для перевірки інноваційних продуктів. Україні вдалось зробити це в умовах війни.

8. Надано рекомендації щодо впровадження інновацій для стимулювання розвитку ринку фінансових послуг. Виходячи із отриманих результатів проведеного дослідження виявлено, що запровадження інноваційних технологій потребує великих зусиль та ресурсів. Для успішної реалізації цього процесу необхідно підтримка з боку влади та бізнесу, створення правової бази, яка регулює функціонування фінтех-компаній та захищає права споживачів фінансових послуг. Загалом, рекомендовано зосередити увагу на таких важливих технологіях у розвитку фінансових послуг, як платежі у реальному часі (RTP), SWIFT gpi, штучний інтелект, машинне навчання, блокчейн та DLT. Проте при запровадженні інноваційних фінансових послуг варто враховувати ризики, регуляторні вимоги, потреби та очікування користувачів, потенційні партнерські відносини. Якщо ж говорити про реалізацію Стратегії розвитку фінтех-галузі в Україні до 2025 року, то необхідно створити сприятливе середовище для розвитку інновацій, забезпечити правову та фінансову підтримку, підвищити якість кадрів, залучити інвестиції, розвивати цифрову інфраструктуру та підтримувати інноваційні проекти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кльоба Л. Г., Добош Н. М., Сорока О. П.. Впровадження фінансових технологій – стратегічний напрям розвитку банків. *Електронне фахове наукове видання «Ефективна економіка»* 20.12.2022// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/130.pdf
2. Financial Stability Implications from FinTech: Supervisory and Regulatory Issues that Merit Authorities' Attention. (2017). *Financial Stability Board*. URL: <https://www.fsb.org/wp-content/uploads/R270617.pdf>
3. Семенов А.Ю., Кривич Я.М., Цирулик С.В. FinTech технології: суть, роль і значення для економіки країни. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*. Серія: Економіка. 2018. Вип. 2 (67). Т. 23. С. 100–105
4. Schueffel P. Taming the Beast: A Scientific Definition of Fintech. *Journal of Innovation Management*. 2017. Vol. 4. Iss. 4. P. 32–54. 10.
5. Паперник С.М. Що таке фінтех. URL: <http://www.management.com.ua/notes/what-is-fintech.html>
6. Мазаракі А., Волосович С. Fintech у системі суспільних трансформацій. *Вісник КНТЕУ*. 2018. № 2. С. 5–16.
7. ФінТех в Україні: звіт Проекту USAID “Трансформація фінансового сектору” та інноваційного парку UNIT.City. URL: http://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf
8. Воробйов В. Фінтех змінить уявлення про ринок фінансових послуг у майбутньому. URL: <https://yur-gazeta.com/interview/finteh-zminit-uyavlennya-pro-rinokfinansovih-poslug-u-maybutnomu.html>
9. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>

10. Конспект лекцій з дисципліни “Ринок фінансових послуг” Частина 1 спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітня програма (спеціалізація) “ Фінанси і кредит” / Укл. І.Г.Пахомова – Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. – 87 с.
11. Еш С.М. Ринок фінансових послуг: підручник. / С.М. Еш – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 400 с.
12. Болдова А. А. Ринок фінансових послуг України: глобалізаційний аспект. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України.* – 2012. – № 1. – С. 72-79.
13. МЕДИНСЬКИЙ В. Т. Формування та розвиток ринку фінансових послуг в Україні – 2017. URL: http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/18071/1/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20_%D0%A4%D0%A1%D0%93%D0%BC-21%20%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf
14. Бондаренко Є. П. Механізм регулювання ринку фінансових послуг України: автореферат канд. екон. наук, спец.: 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Суми: ДВНЗ «Українська акад. банківської справи Національного банку України». – 2011. – 18с
15. Коваленко Ю. Фінансові послуг: сутність і класифікація. *Світ фінансів.* – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – №3. – С. 162-169.
16. Юрій С.І., Федосов В.М. Фінанси : підручник. – 2-ге вид. переробл. і доповн. — К. : Знання, 2012. — 687 с
17. Деревко О.А. Шляхи підвищення рівня капіталізації банківського сектору. Банківська справа. – 2019. – №1.– С. 76-83.
18. Вовчак О. Д., Шпаргало Г. Є., Андрейків Т. Я. Платіжні системи: Навч. пос. – К. : Знання, 2018.
19. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств [текст] : підручник.– К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 504 с.

20. Базилевич В.Д. Страхування. - К.: *Знання*. - 2008. - С. 304
21. Школьник О.І. Аналіз фінансової звітності. : навч. посібник. - К.: *Центр навчальної літератури*, 2012 - 268с.
22. Каталог ФІНТЕХ-компаній України 2021. URL: https://drive.google.com/file/d/1muA2397xKPsBQEM86W_s8fTame-3jplif/view
23. Концепція розвитку інноваційних наглядових та регуляторних технологій. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/%D0%A1oncept_development_Suptech_Regtech.pdf?v=4
24. Національний банк презентує проєкт концепції побудови в Україні системи миттєвих платежів. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-prezentuye-proyekt-kontseptsiyi-pobudovi-v-ukrayini-sistemi-mittyevih-platejiv>
25. NFT-картини продає Національний художній музей. URL: <https://nzi.theukrainians.org/nft-kartyny-prodaye-naczionalnyj-hudozhnij-muzej.html>
26. В Україні запустили перший NFT-музей війни. URL: <https://ms.detector.media/trendi/post/29236/2022-03-25-v-ukraini-zapustyly-pershyu-nft-muzej-viynu/>
27. Криптостипендія кращим: студентам ЧНУ ім. Ю. Федьковича вручили сертифікати на \$500 від Orca Finance. URL: <https://shpalta.media/2021/05/28/kriptostipendiya-krashhim-studentam-chnu-im-yu-fedkovicha-vruchili-sertifikati-na-500-vid-orca-finance/>
28. Horizon Capital залучив \$125 млн для інвестицій в українські компанії. URL: <https://forbes.ua/news/horizon-capital-zaluchiv-125-mln-dlya-investitsiy-v-ukrainski-kompanii-26092022-8589>
29. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-fintehu-v-ukrayini-do-2025-roku--kurs-na-staliy-rozvitok-innovatsiy-keshles-ta-finansovu-gramotnist>

30. ШАБАН О. Регуляторна платформа НБУ: "пісочниця" для зростання інновацій. – *Інформаційне агентство Interfax-Україна*. – 20.04.2023. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/905186.html>
31. What is SWIFT gpi? Money Mover' URL: <https://www.moneymover.com/about/faqs/what-swift-gpi/#:~:text=initiative%2C%20SWIFT%20gpi.,What%20is%20SWIFT%20gpi%3F,a%20new%20set%20of%20rules.>
32. KYC and AML 2023—the Difference and Best Practices. URL: <https://sumsub.com/blog/kyc-and-aml/>
33. FRANKENFIELD JAKE Distributed Ledger Technology (DLT): Definition and How It Works – 2023. URL: <https://www.investopedia.com/terms/d/distributed-ledger-technology-dlt.asp>
34. Любкіна О.В. Системна трансформація ринку фінансових активів: дис. К-та екон. наук. 08.00.08 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2021
35. Пашко М.М. Тенденції розвитку світового ринку фінансових послуг: *ЕКОНОМІКА АПК*. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/2_2010/10.pdf
36. Фоменко Є. О. Стратегічні пріоритети діяльності комерційних банків України на світовому ринку фінансових послуг. *Економіка та держава* № 4/2012
37. Циганов С.А., Циганова Н.В. Перспективи розвитку торгівлі фінансовобанківськими послугами у сучасних умовах. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/viewFile/3528/3202
38. Fintech in EMEs: blessing or curse? URL: <https://www.bis.org/speeches/sp180620.pdf>
39. McKinsey Insights. Europe's fintech opportunity. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/europes-fintech-opportunity?cid=app>
40. Susan K. Lippert, Chittibabu Govindarajulu. Technological, Organizational, and Environmental Antecedents to Web Services Adoption URL:

<https://scholarworks.lib.csusb.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1303&context=ciima>

41. Кушнір А.О. Трансформація ринку фінансових послуг в умовах розвитку FINTECH. *Міжнародний електронний науково-практичний журнал «WayScience»*. 2023, с. 189-192.

42. Ринок фінансових технологій США: зростання, тенденції, вплив Covid-19 і прогнози (2023–2028 рр.). Mordor Intelligence. URL: <https://www.mordorintelligence.com/ru/industry-reports/us-fintech-market>

43. Руденко О., Дацків С. Ринок фінансових технологій. Всеукраїнське юридичне професійне видання «Юридична газета Онлайн», 2017. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/rinok-finansovih-tehnologiy-.html>

44. Фінтех-пісочниця як платформа інноваційного розвитку: досвід інших країн та перспективи в Україні. Fintech Insider, 2022. URL: <https://fintechinsider.com.ua/finteh-pisochnyczya-yak-platforma-innovacijnogo-rozvytku-dosvid-inshyh-krayin-ta-perspektyvy-v-ukrayini/>

45. Truchet Marc. CAPITAL MARKETS UNION: WHERE ARE WE? EUROFI, 2022. URL: https://www.eurofi.net/wp-content/uploads/2022/05/eurofi_capital-markets-union_where-are-we_paris_february-2022.pdf